

KŐ-SZABÓ IMRE

APRÓ
MOZAIKOKBÓL
ÖSSZERAKOTT
SORSOK

(Riportok)

Vác – 2019

KŐ-SZABÓ IMRE: APRÓ MOZAIKOKBÓL
ÖSSZERAKOTT SORSOK (riportok)

©Kő-Szabó Imre
Minden jog fenntartva

A kötetben szereplő riportok megjelentek
a KLÁRIS Irodalmi-kulturális folyóiratban

A kötetben illusztrációként
szereplő fotókat készítette:

Quasar Berta
író, újságíró

A riport kötetet szerkesztette, a bevezető sorokat írta,
a címlapot internetes kép alapján készítette,
továbbá a digitalizációs és számítógépes munkálatokat végezte

Dr. Szepes András

ny. főiskolai docens

ISBN: 978-615-81338-0-7

Vác – 2019

Mottó:

„Az élet olyan, mint a tenger, (...) melyet sokféle szél, vihar szánt végig s az a bölcs, aki bizton tudja vezetni élete kisded hajóját a viharverte habokon.”

(Henryk Sienkiewicz – lengyel író)

Összegzésként:

„Soha ne nézz hátra, ne feledd, hogy a legcsodálatosabb legendákban az, aki hátranéz, kő- vagy sóbálvánnyá változik.”

(Antoine de Saint-Exupéry francia író)

TARTALOM

BEVEZETŐ GONDOLATOK.....	6
A lélek, és ami körülötte van	7
Ahol kezdődik: alapok, gyökerek... ..	15
Az akarat valóban csodát tesz... ..	22
Az élet egyik jelzőtáblája	30
Érző ember vagyok!	37
Gondolkodom, tehát... élek!.....	44
Harmóniában szeretnénk élni.....	51
Mindig, szép akaratunk szerint?.....	58
Nyújtsd a kezed!	65
Bírálni, látszatra sem könnyű	73
A szépség, annak varázsa, bűvölete	80
Figyelek és megpróbálok hallgatni... ..	87
Érzelmek skáláján	94
Választás, döntés, nem könnyű... ..	101
Kérdés: elfogadom, vagy nem?	108

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Furcsa dolog az emberi élet. Mindenkinek ugyanúgy kezdődik és végződik. És mégis igen eltérő az út a kettő között. Mitől függ az út hossza, rögzősége, minősége? Ez számtalan kérdést vet fel, melyre évezredek óta keresik a válaszokat a gondolkodók: filozófusok, gazdálkodók, politikusok...

Először is nagyon fontos, ki hova születik. Az is számít természetesen, a Föld melyik részére, de az is, egy-egy ország melyik szögletébe. De nem ez talán a legfontosabb! Sokkal inkább, hogy milyen család várja a jövevényt. Szeretet lesz az otthona, vagy csak megtűrtként fog élni? Gondoskodó kezek támogatják, vagy csak eltolják az útból? Ezek azok a gyökerek, melyből majd táplálkozik az élete során.

Aztán az is nagyon fontos, mennyi és milyen hatás éri felcseperedő emberként. Érzelmekkel teli a környezete, mely Őt is érző lélekké formálják? Vagy csak kötelességszerűen lökik egyik vagy másik irányba? Elvárások vannak iránta vagy kötelességek? Egyiknek sem könnyű eleget tenni, de mégis nagy más azok hatása. És mindig ott a teher felette: meg fog-e felelni ezeknek az elvárásoknak. Ehhez állandóan döntéseket kell majd hoznia, és reménykedni abban, jól fog dönteni.

A fizikai léte mellett igen meghatározó kérdés a lelki élete is. Mert lélekben lehet belőle jó ember, ha a körülményei gyakran mégis más irányba lökik. És ilyenkor hogy tud a lelkiismeretével elszámolni.

Ilyen és ehhez hasonló gondok vezérlik az embereket életútjuk során. És ezeket a kérdéseket fogalmazza meg a szerző is riportjainak csokorba rendezésével. Bemutat számos típust, sok megtörtént esetet, de nem von le örök igazságot. Ezt rábízta az olvasóra.

Kedves Olvasó! Ha a kötet végére érsz, mondjad el magadnak, Veled is megtörténtek ilyen dolgok?

Szepes András

A lélek, és ami körülötte van

Mi is a lélek? Kezdetleges felfogás szerint az emberi szervezethez, az élettevékenység feltételezett végéig hozzátartozik egy, többé-kevésbé anyagszerű hordozó, amely a testet, a halál pillanatában elhagyja. A lélekről különböző és nagyon sokféle megközelítés él a köztudatban. Többek között: - „emberi lelke van!”, - „dicsőült lélek!”, - „lelke még ártatlan!”, - „lelkét az Istennek, vagy az égnek adja!”, - „bűnös lélek!”, - „bujdosó lélek!”, - „hazajáró lélek!”, - „ábrándos lélek!”, - „jó lélek!”, - „szolgai lélek!”, - „hallhatatlan lélek!”, - „elveszti a lelkét!”, - „visszaadja lelkét a teremtnél”. Madách Imre szerint: „E kebelben / A lélek él, e kínos szent örökség, / Mit az egekből nyert a dőre ember.”

A lélek, amely a leírtak szerint mindannyinkban van, mert, ha nincs, akkor „lelketlenül élünk” és ezt azt hiszem, senki sem akarja. Az önmagunkban lévő (különböző „minőségű” lelket), pedig mentalitásunk szerint sugározzuk, átadjuk.

*

„Akit akár szülői, akár nevelői, vagy lelkiatyai hivatással áldott meg az Úr, mindenképpen arra kell törekednünk, hogy olyan egyéniségek legyenek, akiknek léleksugárzó képességük van.” Ez a részlet egy 1930-as évek derekán kiadott nevelési „irányelvekben” fogalmazódott meg. Boncoljuk ezt a megfogalmazást, egy kicsit részletesebben, mit is takar? Egy szülőnek, egy nevelőnek (természetesen a lelki atyának is), már hivatásából fakadóan is olyan egyéniségnek kell lennie, aki rendelkezik a léleksugárzó képességgel. Csak így lehet átadni, mindazon jó szülői, nevelői nevelési, emberformáló elveket, melyek ahhoz szükségeltetnek, hogy egy gyermekből EMBER-t „faragjanak”! Ha ez a „művelet” sikeres, akkor a hazának, becsületes, kötelességtudó, szorgalmas, dolgos állampolgárai lesznek. De ha nem, akkor könnyen közölhet a televízió, mobiltelefonnal felvett, „tanárverő” jeleneteket. És kérdés: - kinek jó ez? Aztán egyszer, ebben a fogalomkörben

mesélte egy barátom, hogy bement egy boltba, vásárlási szándékkal, de már viszolygott a sok kellemetlen, flegma eladói magatartástól. „ – Kellemes meglepetésemre az eladó (egy férfi volt), olyan udvarias és szolgálatkész volt, hogy rám ragadt *léleksugárzó* magatartása.”

*

Sz. Róbert most múlt huszonkét éves. Érettségi után dolgozni ment. Első munkahelye a mentőknél volt, de három hónap után búcsút vettek tőle, háromszor elkésett a melóból, egymás után. Aztán dolgozott egy boltban, mint kisegítő, volt cipőárus, alkatrész összeszerelő, autóértékesítő, biztosítási ügynök. Többségében mindig a munkaadója vált meg tőle. Szülei, főleg az apja, állandóan korholta, eredménytelenül. Sokszor, hogy jó irányba terelje fiát, egész erejét latba vetette, de nem használt semmi. Egy idő után, még ráadásként felnőttes allűröket is felvett, cigizett, meg elkezdett sörözni. Persze pénze az egyenlő volt a semmivel, a költségeket a mamájától elkunyerált ezresekkel próbálta fedezni. Az apja közben hol higgadtan, hol mérgesen *kibeszélte a lelkét*, de nem változott semmi.

*

A kis Zsuzsika, nem volt több öt hónaposnál, amikor édesanyja észrevette, hogy a gyermek nem egyenletesen veszi a levegőt. Érezte a bajt. Kint laktak a falu szélén, távol mindentől. Orvos, mentő a szomszéd településen. Értesíteni kellene, de telefon is csak a kocsmában van, de az bezárt kilenckor. A nagyobbik lánynak szólt, legyen itt a kicsi mellett, amíg ő hív segítséget. Elfutott a kocsmáig, bezörgetett. Tóth

Misi bácsi megértette miért kellett kinyitnia az ajtót. Telefonált, a mentők ígérték, jönnek azonnal. Futott vissza, az izgalomtól, az erőlködéstől, úgy érezte, mintha a *lelke szakadna ki*. De ez most nem érdekelte, a kis Zsuzsika egészsége volt a világon számára a legfontosabb!

*

A Tóth család új házba költözött. Nem azért, mert a régi nem felelt már meg. Inkább azért, hogy kényelmesebben elférjenek, hiszen nőnek a gyerekek, azoknak is külön szoba kell, meg Tóth Mihály a családfő, ragaszkodott ahhoz, hogy özvegy édesanyja is velük legyen. Ritka ez ma már, de ő még a régi szellemben nevelkedett, meg azt is tudta, hogy a mamának, így hetven évesen, az idegei nincsenek már kötélből. Tóth néni idegenkedett is a költözéstől, mondta is mindig, ő Krúdy Gyula szavaival ért egyet, mert: - „*megszokta a régi ház kísértő lelkét.*” Azonban a férje, az öreg Tóth bácsi halála óta, mintha igazán egyedül lenne, hiába van a közelében a fia és annak családja, ő időnként, még álmából is felriadt. Jókai Mór írta: „*Éjjélkor megjelent előtte a lélek ... összevissza ijesztget.*” Sajnos ez az öregkor átka!

*

Az öregember ott állt az italbolt bejáratánál. A sűrű hó már eléggé belepte kabátját, sapkáját. T. János mikor megpillantotta, a feléje nyújtott kezet, vette csak észre, az átfázott embert. Megsajnálta. Hirtelen döntött, behívta a borozóba, markába tett ötszáz forintot és kért neki egy felest. Az öreg szó nélkül megitta és látszott rajta, hogy a pálinka *lelket vert belé*. Amikor hazament, azon gondolkodott, mit

lehetett volna még tenni, az öreg érdekében? Nem talált rá választ.

*

Tamás most lesz tizenhét éves, a középiskola utolsó évét tapossa. Nagy tervekkel rukkolt elő szüleinek, érettségi után egyetemre megy, és orvosnak szeretné képezni magát. Eddig nem is volt semmi baj, jól vette az akadályokat, a bizonyítvány is kielégítő volt. De az elmúlt napokban, mintha történt volna valami Tamással. Apja ezt mindjárt észrevette, nem tett mást csak a szemük találkozott. Szójárás szerint, szokták is mondani: „a szem a lélek tükre”. Csendesen szemlélte a fiát. Először valami egészségügyi dolog jutott csak az eszébe. Talán beteg? Nem vett észre, rajta semmiféle változást. „Ép testben, ép lélek! – mondta is mindjárt. Aztán faggatóra fogta. Tamás szabadkozott, de aztán bevallotta, a strandon „belezúgott” egy lányba és az csak játszik vele! *Ezzel könnyített a lelkén.* Apja, valami komolyabb dologra gondolt, de így megkönnyebbült. Jól írta Móricz Zsigmond: „szeme mutatja meg az ember lelkének állapotját.” Szerencsére, ez a sérülés pedig, gyógyítható.

*

A kisváros büszkesége volt a női kézilabda csapat. Jól ment a tavaszi bajnokság. Egy-két vereségtől eltekintve a tabella harmadik helyén végeztek. Aztán jött a nyár, a bajnokság is szünetelt, meg a játék is. Eljött az ősz, folytatódtak a fordulók. Már a második mérkőzésnél Dezső bácsi, az edző, vagy tréner rosszat sejtett. Az a fránya labda, nem úgy perdült, kiesett a kézből, vagy nem ott kötött ki, ahová szánták, elpattant és az

eredmények siralmasak lettek. Dezső bácsi próbált a lányok lelkére beszélni. Sajnos a helyezési listán egyre lejjebb kaptak csak helyet. Egyik edzésen a labda helyett az edző a beszédet választotta. Lassan, tagoltan, logikusan építkezett. Beszéde *lelkierőt, bátorságot sugárzott. Lelket öntött a csapatba.* A következő mérkőzéseket, zsinórba nyerték. Úgy voltak ők is ezzel, mint annak idején Eger vár védői, Gárdonyi Géza szavaival: „a véres csapatot új lélek szállja meg: dühtől tajtékozva kapják fel ismét az ostromlétrákat.”

*

Zsófi néni csendben ült szobájában. A szürke, esti fények gyéren világították meg a szoba bútorait. Imakönyv volt a kezében, melyet lassan lapozgatott, mintha keresne benne valamit. De ez a lapozás nem állt meg, várakozott. Aztán egyszer egy hangra összerezzent. A templom egyik harangja szólalt meg. Nem a nagyharang, hanem a kisebb, a *lélekharang*. Elhunyt férjére emlékezett.

*

Minden ember életében előfordul – legalább egyszer – ha bevallja, ha nem, hogy most úgy érzi, minden hiába való volt. Elkeserítő, kilátástalan. De aztán jön a változás és a dolgok jobbra fordulnak... Ilyenkor, azaz érzés keríti hatalmába, hogy *a lelkének nincs helye, ő csak egy kósza lélek, vagy éppen lélek nélküli.* Ladányi Mihály írta ezt az érzést meg, „Álmatlanul” című versében: „A kutya oda fekszik le, ahonnan felkelt, / csak az ember csavarog a világban / hazától hazáig hazátlanul, / szeretőtől szeretőhöz szeretetlenül, / s olykor vackára lelve / álmokról álmodozik álmatlanul.”

*

Az ideai szüret jól sikerült. Annyi szőlő termett, hogy a gazdák nem tudták hová tenni a mustot. Minden hordó csordultig megtelt. A cukor fokkal sem volt baj. A boros gazdák úgy döntöttek a faluban, hogy ezt megünneplik. A kocsma nagytermében terítettek és a birkapörkölt szolgált alapul, a még megmaradt tavalyi bornak. Az ünneplők közé keveredett négy idegen férfi. A boros gazdák, pedig jó vendéglátók voltak, megkínálták őket pörkölttel, borral, előzetesen még egy-egy kupica pálinkát is kaptak. Aztán hogy, hogy nem, összeszólalkoztak egymással. Pár óra után már csak „erős emberek” voltak jelen a teremben. El is csattant pár pofon, de a végén tömegverekedéssé alakult az összejövetel. A kiérkező rendőrök lezárták a területet. *Egy lélek az ajtón se ki, se be!* Békésebb körülmények közötti időről Petőfi Sándor így írt: „A költő és a szőlővessző, / A világnak adja lelkét, / Szőlő vessző lelke a bor, / A költőnek lelke a dal.”

*

A valóságban minden tárgy a folyamatos használat következtében egyszer csak elhasználódik, megöregszik, meghibásodik. Használata esetleg veszélyessé is válhat. Hirtelenjében három olyan tárgy (műtárgy) jutott az eszembe, melyre azt a jelzőt használja a köznyelv: *lélekvesztő*. Ilyen lehet egy elöregedett, foghíjas létra, egy eresztékeiben szétjövő csónak, vagy egy olyan híd, amely már nem bírja a terhelést, alkatrészei, tartószerkezetét, megette a rozsdá. Itt is jelen van a lélek.

*

A lélek „valami” megfoghatatlan, testet ugyan nem öltő, de mégis jelenlévő képződmény. A hétköznapi beszédben erre több példa is adódik. Egy művészi teljesítménynél is megfogalmazódik: „A színész alakítása, jó technikai megoldásokat mutatott, csak nem volt benne lélek.” „A bemutatott szobornak lelke van.” Mivel a lélek a közhiedelem szerint az elhunyt személy testéből függetlenné válik, önálló lénnyé alakul, időnként testet ölt és ilyenkor kísért. „Kísértet szállta meg!” Ekkor beszélünk lélekvándorlásról. Na de, ezeket az elkészülő lelkeket, kutatni kell, idomítani, gyógyítani és ekkor jelenik meg a lélekelemző, a léleklátó, a lélekbúvár, majd a lélekidomár, a lélekgyógyász, hogy azt a sok rakoncátlan lelket, valamiféle kordába tartsa, a hiszékenység korlátai között.

Ahol kezdődik: alapok, gyökerek...

Látványosan a növénynek van gyökere, amely rendszerint lefelé növő, szétágazó része. Ez rögzíti a talajhoz, ezzel szívja fel tápláléka nagy részét. Ez az eléggé látványos és jól megfogható leírás, jó ábrát ad, ha mind ezt az emberre, a társadalomra, a kultúrára, a hagyományokra, a műveltségre és sok más egyébre akarjuk kiterjeszteni. Ezekben a gyökerekben leledzik valaminek az eredete, az alapja, forrása. Mondták: „- a mozgalom gyökerei a múlt századba nyúlnak vissza.” Az átalakulásról már Kossuth Lajos, akkor így vélekedett: *„- Míg társadalmi életünket, gyökeresen magyarrá nem reformáljuk: addig... a törvényhozás nemes kérdése... nemzetiségünk jövőjét biztosítani sohasem fogja.”*

Igen, a gyökerek, az alapot, az indulást adják. Ez nagyon meghatározó. Alsóbb származása volt, de kiakart törni, aztán minden igyekezete ellenére sem sikerült. Mondták is mások a közmondás szerint: „- kutyából nem lesz szalonna!”

Mikszáth Kálmán a bajok orvoslását, jó magyar virtus, hozzáállás szerint fogalmazza meg: *„- ahhoz a gyökeres orvossághoz nyúl, mely a magyar ember minden bajában használ: a pipához.”*

A Gyökerek hatnak, így is, úgy is, meghatározó módon, gyökérrel, vagy éppen gyökértelenül.

*

Három világnyelv. – Az angolon, spanyolon, oroszon kívül még magyarul is tudok, hiszen ez utóbbi az anyanyelvem. Az orosz és az angol közép, illetve felsőfokú nyelvvizsgát az érettségivel együtt megszereztem. A Közgazdasági Egyetem külker szakán, pedig a spanyolból vizsgáztam. Azt tudom mondani, a tanulással sosem volt gondom, hiszen otthon mindig azt láttam a szüleimtől, hogy folyton tanulnak. Anyám magyar szakos tanárnő volt, apám közgazdász, de közben letette a könyvvizsgálói szakvizsgát is. A könyvek úgy hevertek a lakásban mindenfelé, mintha azzal lett volna kipárnázva az egész. Ez a szülői példa, jó indítatás volt számomra. A férjemet az egyetemen ismertem meg. Ezzel a végzettséggel a hetvenes évek elején, azt lehet mondani, egy jó állást sikerült kifognom. Az én és családom, gyerekeim privát szerencséje, hogy a munkahelyem, külkeres képesítésemből fakadóan, másfél évet Mexikóban, egy évet Ausztráliában tölthettünk el. Ott dolgoztam a cég jóvoltából, a családom velem volt. A gyerekek, már most három nyelven beszélnek.

*

Ő is... falusi. – Tóni bácsit már legalább hatvan éve ismerem. Együtt gyerekeskedtünk. Akkor költöztek ide, mikor még ötödik osztályos voltam. Olyan bátortalanul és félve állt ott az udvari sorakozón, mintha azt érezte volna az ember, hogy mindenki őt akarja bántani. Pedig senki sem akarta, csak mi akkor eléggé vad gyerekek voltunk. Aztán összeszoktunk, megbarátkoztunk. Mikor felnőtt, ide valósi lányt vett feleségül. Három gyerekük született, azok is itt laknak. Már unokái is vannak. Itt terebélyesedett ki, most már a gyökerei is ide kötik, ki sem tudna szakadni.

*

A baj gyökere. – mondom magának, hogy ennek a családnak a rokonsága, mindig veszekedtek. Hol az egyiket, hol a másikat szidták. Mindig belekeverték valamibe, hogy csak befeketítsék. Ezeknek egyik sem volt jó. Hol ezzel, hol azzal

vádolták egymást. Nem tudtak csak ideig, óráig megbékélni, de ha feljött a szó az örökségről, akkor vége volt mindennek, elszabadult a pokol. A nagybácsit, aki eléggé kapzsi, megzsugori hírében állt, azzal gyanúsították, hogy összejátszott az ügyvéddel és meghamisították a végrendeletet. A sorozatos veszekedés, a baj gyökere volt, ebben leledzett minden.

*

A karmester. – Ez a Vivaldi mű, a Négy évszak, az egyik kedves zenedarabom. Szívesen fáradoztam vele, hogy a nagyzenekarral előadhassuk. Még gyerekkoromban hallottam először, majd többször is. Apám falusi kántortanító volt, tudott hegedülni és jobb kedvében, egy-két szólamot, kottából, saját szórakoztatására is eljátszott. Ahogy kezdtem cseperedni, úgy is mondhatnám, a gyökereknél már a zene volt a meghatározó körülöttem. Elég hamar, hat évesen hegedű volt a kezemben, majd következett a zongora, amely a mai napig, hogy úgy mondjam „szerszámom” is. Az előadásra készülő zenedarabok partitúráit, itt „bogozom” ki, itt öntöm elképzeléseim szerinti formába, melyet aztán megszólaltat a nagyzenekar.

*

Földmérő volt. – Én mondom magának, mindegy honnan jött az ember. Látja ott az asztalnál azt a nagyhajú, borostás képű srácot. Aki olyan bamba képpel ül ott már vagy két órája. Az a srác, földmérő mérnök volt. Ilyen főiskolát végzett, az apja ott volt tanár. Aztán, amikor elkezdte a munkát, egy olyan külterületi felmérésre vezényelték, ahol csak szőlő volt, meg

borospince. Gondolhatja mi lett ennek a vége. Egy-két szögelés, mérőszalag, pár pohár bor. Aztán fordítva. Hat hónap után, már rá sem lehetett ismerni. Elment elvonóra, de az csak ideig-óráig volt segítség. Újból kezdte, apja próbálta segíteni, de mindhiába. A vége az lett, hogy harmincöt évesen kint találta magát az utcán. Most alkalmi munkákból él, meg itt a kocsmában olyan fuss ide, fuss oda, egy-egy fröccsért.

*

Gyökeres átalakulás. – Ha erről kérdez engem, mint egészségügyi dolgozót, azt kell mondanom, ma ennek kell végbe mennie. Az mindenképpen tarthatatlan, hogy divatból, mert a szomszéd asszony is, azt az orvosságot szedi, neki is felírja az orvos és ő is azt szedje. Meg az is tarthatatlan, hogy egyes betegek csak azért menjenek a háziorvosukhoz, hogy tíz-húsz percig velük foglalkozzon, közben nincs semmi bajuk, csak éppen magányosak és egy-két vigasztaló szóra vágnak. Nálunk még nem divat, mint nyugaton, hogy az ilyen embereknek inkább pszichológushoz kellene fordulniuk. Ott aztán kedvükre, meg a pénzükre tekintettel, beszélhetnének. Lehet, hogy maga ezzel nem ért egyet, magának a korábbi jobb volt. Higgye el, csak a gyökeres átalakulás vezethet eredményre.

*

Vízvezeték szerelő. – Csak azt tudom mondani, hogy engem apám szakmára tanított. Nem tellett többre, meg jó is volt ez így. Vízvezeték szerelő lettem. Gondoltam, majd az én fiam

többre viszi. Ezért megtettem mindent. Tanítottam, középiskola, főiskola. Kertész mérnök a szakmája, de csak itt érzi jól magát velem. Már kicsi korában a műhelyből elhordta a szerszámokat a kertbe játszani. Úgy kellett sokszor a homokból, vagy a veteményesből előhalászni. De a szerszám, az mindig úgy állt a kezében, mintha azzal született volna. Tud is vele bánni. Most már tudom, hogy ő a világ legjobb vízvezeték szerelője, megvoltak hozzá a gyökerei.

*

Falusi orvos. (most körzeti, illetve házi orvos) – Már három évvel túl vagyok a nyugdíj korhatáron, de még most is dolgozom. Szívesen teszem, hiszen ebben a faluban, a diplomám megszerzése után, Szegeden végeztem 1961-ben, negyvenöt éve praktizálok. Itt nincs olyan öreg, vagy fiatal, akivel nem találkoztam volna. Minden emberen ott a kezem érintése. Két faluval arrébb születtem. Apám paraszt ember volt, párhold földjén gazdálkodott. Jó magam, mint gyerek, akkoriban, a harmincas évek végén, a negyvenes évek elején, markot szedtem. Akkor még kézi kaszával arattak. Úgy mentem reggel az iskolába, hogy apámmal, vagy egyik bátyámmal, már ekekapával egy-két hold földet meglazítottunk. Négykor, félőtkor keltem, aztán még délután is segédkeztem a jószág körül, hiszen volt ott ló, tehén, sertés, meg még számos aprójószág is. Este tudtam csak tanulni. Most már tudom, hogy jól fogott az agyam, mert amit egyszer elolvastam, azt onnan nem lehetett kivenni. Tudta ezt a tanítóm is, mert amikor eljött a pályaválasztás nagy pillanata,

azt mondta apámnak: - Orvosnak kell, hogy tanuljon! Csodálkozott is az öreg ezen, meg nem is értette, hogyan lesz az ő Zoli fiából orvos? Aztán azt is megérte. Mikor így lett, rögtön felmerült a kérdés, hol dolgozzam? Ebben a „szomszéd” faluban, éppen üresedés volt, ide pályáztam és ide palántáltak el, itt terebélyesedett ki a praksisom. Most már minden szálam ide köt, a gyerekeim is itt élnek, a lányom tanárnő, a fiam gazdálkodó.

*

A történetek csak felvillantották a létező, látott, vagy éppen nem létható alapokat, gyökereket.

Az akarat valóban csodát tesz...

Az emberi sorsok nem egyformák. Mások és mások, sokszor még ennél is bonyolultabbak, sokrétűek, eltérőek, megdöbbentőek. A sors alakítása az egyénen múlik. Seneca szerint: *„Akiben akarat van, azt a sors vezeti, akiben nincs, azt sodorja.”* Ezt a sodrást kell megakadályozni, ha azt akarod, vidd valamire! Mert az embert, egy folyamatos küzdésre teremtették. Jeck London mondta: *„Az olyan ember, akinek erős akarata van, ki tud emelkedni a környezetéből.”*

*

Az akaraterő, a béke igazi példáját adja az a japán történet, amely szerint Sadako Sasaki nevű kislány pontosan 2 éves volt, amikor az Amerikai Egyesült Államok repülőgépe 1945. augusztus 6-án Hirosimára, majd 3 nappal később Nagaszakira ledobta az atombombát. Ez a kislány sportolt, látszatra egészségesen élt, de 12 éves korában hirtelen rosszul lett. Leukémiát állapítottak meg nála. A kórházban mondták el neki, hogy egy ősi japán legenda szerint, aki 1000 darumadarat hajtogat papírból, az meggyógyul. Sadako Sasaki nekilátott, hogy elkészítse az origami madarakat. Nyolc hónap alatt – 1955. október 25-ig – haláláig 644 darumadarat hajtogatott össze. A hiányzókat társai pótolták. Személye, az akarat, a béke szimbólumává nőtt. Hirosimában egy kislány szobra emlékeztet Sadako Sasakira, kezében egy darumadással. A szobor talapzatán, pedig felirat: *„Ez a mi kiáltásunk. Ez a mi imánk. Legyen béke a földön.”*

Cs. Lajos betöltötte a 40. életévét, amikor a rendszerváltás napjaiban, a nagy gazdasági átalakítás sorában, kezébe adták munkakönyvét. Mert akkor még volt ilyen okmány, amely igazolta, hogy tulajdonosa hol, mikortól meddig dolgozott. Hazament, ezt az eseményt elújságolta feleségének, a munkakönyvét feltette a könyvespolcra, leült a szobában a fotelba és gondolkodni kezdett. – Még van húsz évem a nyugdíjig. Tenni kell valamit! A buszokat gyártó cégnél szerszámkészítő voltam. Ehhez értek, ezt tettem húsz éves koromtól. Tiszta húsz év körülöttem minden. Ebből egy jó húszassal kell kijönni (ez a húszas, akkor számára kétszázezer forintot jelentett, havonta.)

Aztán akaraterővel valóra is váltotta, elszegődött egy német céghez, szerszámok értékesítésére. Ehhez kiváltotta a vállalkozási engedélyét és elkezdett üzletelni, házalni. Korábban halk szavú embernek ismerték, de az üzlet és annak menete beszédessé, céltudatosá tette. Később a sikereken felbuzdulva egyre jobb üzleteket kötött. Az a bizonyos kétszázezer, szinte minden hónapban hiánytalanul befolyt a kasszába. Így a család nem vette észre, hogy apjuk egyszer már az utcára került, de onnan észrevétlenül visszakerült a napi forgatagba.

Ez a visszakerülés ma már ott tart, hogy a cég tovább terjeszkedett Románia és Ukrajna irányába és ő lett a képviselő vezetője, teljes szabad kezét kapva az üzleti

fejlesztésekben. Sikeres embernek érzi magát, és munkáját úgy értékeli: - Erre vágytam, egész életemben!

*

Az írói, költői mesterség nem egyszerű szakma. Erre nincs iskola, képzés, tanulmányok, majd bizonyítvány. Az író, a költő „terem” szokták mondani, mint a gomba. Sok van belőle, de jó író, költő kevés. Honoré de Balzac szerint: *„Nagy akaratérő nélkül nincs tehetség.”* Z. Laukó László költő, amikor ezt a művésznevet választotta magának, tisztában volt Balzac mondásával. Meg is tett érte mindent. Nem volt rest, sőt céltudatos munkával építette karrierjét. Tanult, olvasott. Társaságba járt, különböző írói csoportokban ismert mindenkit, aki az úgynevezett „szakmában” jelentett valamit. Publikált is, sokat, változó helyeken, más-más lapokban. De valahogy, mégsem akartak a dolgok úgy alakulni, ahogy azt Z. Laukó László szeretne volna. Költői munkásságát néhány vékony kötet összegezte az utókor számára. Pedig megvolt benne az akaratérő, de valahogy a lehetőségek, azok korlátai nőttek észrevétlenül nagyobbakra, melyet ő zavartalanul, soha nem vett észre.

*

Még gyerekfejjel hallottam S. András esetéről. Nem messze laktak tőlünk. A város fémmegmunkáló üzemében dolgozott, amikor az 56-os események bekövetkeztek. Mindenki rendes embernek ismerte, komoly gondolkodású, szociális kérdésekre reflektáló, véleményét mindig vállaló művezető

volt. 1956 októberében ő lett a munkástanács elnöke. Majd az azt követő időszak megtorlásai közepette öt év börtönt kapott. Ez az időszak nehéz volt mindenkinek. S. András balsorsában is bámulatos akaraterőről tett tanúbizonyságot. Nem tört meg, kitartott véleménye mellett. A börtön évek alatt is tovább képezte magát. Kiszabadulása után is egyenes gerinccel járt az utcán.

*

A kukorica az árpa mellett olyan takarmánynövény, melyet az állattenyésztés nem nélkülözhet. Jól tudta ezt V. Tibor ötvenöt éves növénynevelő gazda is, amikor azt kezdte vizsgálni, hogy egy adott területről, nagyobb termést lehetne betakarítani. Eddig a kukoricát úgy vetették, hogy a tőtávolság egymástól 30 cm volt. Ez azt a célt szolgálta, hogy az érés időszaka alatt a sorokat gépi kapálással gaztalanítani lehetett. V. Tibor ötlete pedig arra terjedt ki, hogy a tőtávolság kisebb legyen, sűrűbbre vessék a kukoricát. Így több tő növekszik, több lesz a termés. A sűrűségben, pedig nem nő a gaz, egyszerűbb, olcsóbb a termesztés. Először nemesítéssel akarta ezt a célt elérni, de nem támogatták, de aztán rájött, hogy egy zsidó mondás szerint: *„Ha nem, tehetjük azt, amit akarunk, akkor azt kell akarnunk, amit tehetünk.”* A nemesítés elmaradt, lett sűrűbb vetés, mert ezt tehetette, nagyobb lett a termés. Tehát kitartó akarata, mégis eredményes lett.

*

K. Sándort barátai vették rá, hogy a következő pénteken menjen velük a szomszéd falu határában lévő „Hétkulacs” nevet viselő diszkóba. Igazából nem is volt kedve. Ezért az este sem indult olyan jól. Elváltak, beszélgettek, iszogattak. Néha táncoltak egyet, az események pedig, csak cammogtak. K. Sándor már bánta is, hogy engedett a csábításnak. Várta, hogy vége legyen ennek a bulinak, de a többiek még nem akartak indulni. Végre, úgy félnégy felé beültek az autóba. Az öt személyre szóló helyen heten foglaltak helyet. K. Sándor a hátsó ülésen, jobb oldalt kapott helyet. Az autó először szép lassan haladt, de a többiek biztatták a sofőrt, hogy nem sétakocsikázásra jöttek. Menjen már tempósabban. Aztán erre a biztatásra felfokozódott a tempó, amely aztán rosszul végződött. Az egyik kanyarban, lesodródtak az útról, egy fának csapódtak és szerencsétlenségre, pont, azaz oldal, ahol K. Sándor ült. Egy hétig kómában volt, nem emlékezett semmire.

Később tudta meg, hogy ő sérülése volt a legsúlyosabb. Az agyrázkódás mellé minkét lába több helyen eltört. Jelenleg a lábait, az orvosi bravúr szerint 12 csavar tartja egybe. A kórházban ezt követően még 60 napot töltött el, közben volt három korrigáló műtétje, járni nem tudott. K. Sándor 18 éves fejjel, a kezelő orvosának társaságában, átgondolta élete hátralévő részét. Ez a beszélgetés sorsdöntő volt számára. Az orvosnak az volt a véleménye: - Alaposan összetörtek a lábaid, az idegek szerencsére nem sérültek. Orvosi szempontból nincs akadálya, hogy újból járj! Rajtad múlik!

K. Sándor megfogadta a tanácsot és mérhetetlen kitartással, akarattal végig csinálta a rehabilitációs gyógytornát. Fürdőbe járt, megtett mindent, hogy a kerekesszékből felálljon. Ehhez ugyan közel 3 év kellett, de sikerült. Ma önállóan jár, egy kicsit biceg, de újból önmaga lett. Büszke tetteire.

*

T. Zsigmond érettségi után kőműves tanulónak állt. A faluban, ahol lakott volt egy kőműves kisiparos, aki befogadta. Persze ennek is volt, valami haszna a vállalkozó részéről, mert aki tanulót tartott, az adókedvezményt kapott. A dolgok rendben mentek, először homokot lapátolt, meg előkészítette a munkálatokhoz szükséges dolgokat, téglát pakolt az állásra, a mesterek keze alá. Pár hónap múlva, látva kitartását, ügyességét, a mester megengedte, természetesen felügyelet mellett, hogy simítsa a habarcst, rakja a téglát a falazáshoz. T. Zsigmond kitartó volt, oly annyira, hogy egy év elteltével, szinte már önállóan dolgozott. Történt aztán, hogy a mester

egyik munkája során a szomszéd telket megvételre ajánlották neki. Az összeg nem volt nagy, a mester viccel is T. Zsigmonddal: - Megveszem neked ezt a telket. Kikötésem, a házat neked kell felépítened! A fiút váratlanul érte ez a lehetőség, arra gondolt, még fiatal, belevág! Meg is egyeztek, a mester állta a szavát, pár héten belül nevén volt az üres, házépítésre alkalmas telek.

T. Zsigmond innentől kezdve a saját házának építési megszállottja lett. Minden szabad idejét itt töltötte. Megtervezte a házat, kiásta az alapokat, melyet hétvégeken betonba és kőbe erősített. Aztán apránként vette meg a téglát, meg a szükséges anyagokat. Akaraterőből nem volt hiány, a mester is így értékelte. Mindig mondta: - Ebből a gyerekből nagy akaraterő sugárzik! Aztán egy, szeptemberi napon azt mondta T. Zsigmondnak: - Szombaton jövünk a brigáddal és felhúzzuk a házad falait! Nem akart hinni a fülének, de érezte, hogy kitartása, céltudatossága, most meghozta gyümölcsét.

Azóta eltelt már több mint harminc év. T. Zsigmond közben megnősült, született két gyereke, ő maga a környék egyik jó nevű kőművese lett és mesterének sohasem felejtette el, hogy akaratát rá is átültette.

*

A soron felhozott példáit, azzal lehetne összegezni, az akaraterő (és korlátai) témakörben, hogy a világ egyik legnagyobb és legvitatottabb politikusának, hadvezérének

Bonaparte Napóleonnak szavaival záránk: „– *Ha mindent megtettél, amire képességeidből telik – ember vagy. Ha mindent megtettél, amit akartál, akkor Isten.*”

Az élet egyik jelzőtáblája

A születéstől a halálig oly sok minden történik az emberrel. Ezekben a történetekben, történesekben sok-sok pozitív, vagy éppen negatív fordulatok vegyülnek. A negatívok között több is lehet, éppen válság jellegű. Ez a válság mindig akkor alakul ki, amikor tőlünk függő vagy éppen független események hatására, döntéseink eltérőek, nem éppen helyén valók. Hányszor beszélünk embernek (embereknek) olyan dolgáról, mint például: iskolai válságról, a felnőtté válás válságáról, munkahelyi válságról, házasságaink válságáról, a lakhely válságáról, szerelmi válságról, az életvitel válságáról, vagy vége felé, az öregkor válságáról. Mindegyiket meg kell élnünk és meg kell tanulnunk kezelni, sajnos az eredmény: - eltérő!

*

T. Péter egy Pest közeli kisvárosban dolgozott. Értékesítő volt egy autószalonban. Nem is volt egy darabig semmi baj. Úgy látszott, hogy az élete révbe ért. Megismerkedett egy lánnyal, élettársként éltek együtt a lány szüleinél. Két év múlva született egy kislányuk. T. Péter boldog volt élettársával együtt, meg a gyerekekkel. A bajok akkor kezdődtek, amikor egy idő után a vásárlók már nem tanúsítottak olyan érdeklődést az új autók iránt, mint korábban. A fizetése is kisebb lett, mert függött az értékesítéstől. A kezdődő válságot a bőrére érezte, meg azon, hogy élettársa és közte a pénzügyi nehézségek miatt megromlott a viszony. Átmeneti ürességek, úgynevezett hullámhegyek és völgyek keletkeztek kettőjük viszonyában. T.

Péter is belátta, ezen változtatni kell. Felmondott, mielőtt őt tették volna előbb, vagy utóbb az utcára. Napokig keresgél, de nem talált semmit, aztán egy telefontársaság ajánlatát fogadta el, itt is értékesítő lett. Hat hónap után, észlelte, hogy sok embernek két telefon van a kezében, harmadikat már nem tudja kezelni, pedig lenne rá „igénye”. Itt is felmondott és Pesten keresett munkát, mert még itt elvétele, vagy szerencsével, lehet találni. Ez a munkavállalás, pedig azzal járt, (a megromlott viszony is közrejátszott), hogy lakhatásilag is elköltözött. Most vasárnaponként utazik a lányáért reggel, és este viszi vissza, hogy apai érzelmeinek eleget tudjon tenni.

*

A gazdasági válság és a gazdasági recesszió fogalma nagyon hasonló, sokszor össze is keverik a két kifejezést. Pedig a gazdasági válság olyan gazdasági helyzet, amikor egy ország gazdasága hirtelen visszaesik egy pénzügyi válság következtében. Egy ilyen gazdaság nagy valószínűséggel, csökkenő GDP-vel számol, továbbá likviditási problémákkal, növekvő – csökkenő árakkal. Az ilyen válságnak két formája lehet: recesszió és depresszió. A depressziót magyarul válságnak, igazi válságnak szokás fordítani.

A gazdasági recesszió általános gazdasági csökkenés, olyan periódus, amikor egy ország GDP-je hat hónapig csökkenést mutat. Jellemzői: magas munkanélküliség, stagnáló fizetések, a kereskedelmi forgalom csökkenése. A recesszió általában nem tart tovább egy évnél, a kapitalista gazdaság velejárója.

Ezzel ellentétben a depresszió egy gazdasági ciklus mélypontja, alacsony vásárlóerő, tömeges munkanélküliség és a keresletet meghaladó kínálat jellemzi. Több évig is eltarthat. Ilyen volt a nagy gazdasági világválság (1930-1940), melynek az egész világon hatása volt. Hasonló folyamatoknak vagyunk napjainkban is szenvedő alanyai.

A kiláboláshoz rossz megoldás az a megközelítés, amely szerint: - „A gazdasági válság és az emelkedő energiaárak miatt, arra kényszerültünk, hogy kikapcsoljuk a fényt az alagút végén. A kellemetlenségért elnézést kérünk!”

*

Z. Ferenc negyvenéves, vállalkozó. Itál lerakata van a városban. Nős, felesége fodrász, három lány gyermekük van. A lányok között egy-egy év a korkülönbség, ha egymás mellé állnak, úgy néznek ki, mint az orgona sípjai. Apjuk nagyon büszke lányaira, mutogatja is fényképüket. Terve, hogy ha megnőnek, és férjhez mennek, mind a három lánynak „világra szóló” lakodalmat kanyarít, had lássák az irigyek, neki erre is futja. A másik büszkesége egy 404-es Audi gépkocsi. Szeret vele száguldozni, sokszor kihúzta már a gyufát a rendőröknél ezzel. Gyorshajtásért, jó pár ezret fizetett már. – Nem tudom a lábamat levenni a gázzal! – mindig ezzel védekezett. Figyelmeztették, egyszer baj lesz! Ő csak legyintett: - Ne féltsetek ti engem! Aztán egy, májusi, pénteki este jött a baj. Üzleti ügyben járt öt faluval arrébb. Iparkodott hazafelé, mert már késésbe volt, rá is taposott a gázra alaposan. Szürkületi kezdett, a látási viszonyok is romlottak. Aztán elegendő volt

egy szempillantásnyi félre nézés egy 120-as tempónál. Már is ott volt egy mezőgazdasági vontató pótkocsija az orra előtt. Menekvés – semerre! Az ütközés olyan nagy volt, hogy a pótkocsi teljesen kettészakadt. Z. Ferenc autója hármat perdült a közeli szántáson, majd fejfelé landolt. A tűzoltók vágták ki a kocsiból és mentőhelikopter szállította a közeli kórházba. Válságos helyzetben került a műtőasztalra, még élve! Annyi sérülése volt, hogy az orvos hatórás műtét után, csak egy részét tudta elmondani. Kritikus időszak következett Z. Ferenc életében. Élet és a halál mezsgyéjén járt két hétig, teljes kómában. A család felkészült minden lehetséges rosszra. A lányok ez idő alatt napi két-három órát aludtak, aggódtak apjukért. Összetörten váraкоztak, reménykedtek, talán nem lesz baj. Aztán eljött az a pillanat, amit mindannyian vártak, Z. Ferenc felébredt, visszatért...

*

Vallomás: U. Sándor, ötvenéves, munkanélküli, álmodozó. – Elismerem, az életnek számos síkja van, én most válságban vagyok. Ezek a síkok egyszer véget is érhetnek és véget is érnek. Szavalni még a hetvenes évek derekán kezdtem. Az Irodalmi Kör vezetői fedeztek fel, majd egy idő után, elejtették sorsomat. Bizonyos fenyegetés is elhangzott, soha nem lesz színész belőlem. Vége az ambícióimnak. Egy évtized telt el, hogy nem álltam pódiumon. Igaz a színház körül legyeskedtem, szerveztem közönséget, árultam jegyeket. Közelebb nem tudtam kerülni, azonban fel kellett ismernem, különbözöm másoktól. Olyan stigma ez, olyan fogyatékoság,

ami áthidalhatatlan. A világ új örültekért rajong. A válságban tönkremenő egzisztenciák a becsületet is felemésztik. Akinek elveszett a társadalmi státusza, annak elveszett a hitele is. A pénzügyi hitelességgel együtt az erkölcsi is. Aki nem tudja megadni a tartozását, az olyan, mintha ellopta volna a kölcsön vett pénzt. Számomra nem vezet út sehová. Nincs ok remélni. Élhetek, mint a vénülő popzenészek, akikre ráfagy a fiatalságuk, nyugdíjasok előtt lépnek fel, mert egyszer valami sikert elértek. Aki kíváncsi volt színészetemre, látott. Így hát visszavonulok. Az életem egy szakaszát zárom le. Majd kiderül, hogy Főnixnek bizonyultam-e, vagy sem. A Főnix, mikor lángba borul, nem tudhatja, feléled-e hamvaiból. Halála mindig teljes és végleges.

*

A válság nem minden embernek jelenti azt a tényt, hogy innentől kezdve az élete válságba került. Ellenkezőleg. T. Sándor, most negyvenöt éves és egy kisebb ruházati áruháza van. Az áruház a belvárosban üzemel, márkás cikket forgalmaz, van vevő a portékára, kiterjedt vásárlóköre van. Persze ő sem itt kezdte. Még húsz éves volt, amikor egy téészben dolgozott. A ládákat gyártó melléküzemben volt üzletkötő. A rendszerváltáskor a téész ládagyártó üzeme befuccsolt, a szövetkezet megvált tőle. T. Sándor olcsón megvette. Átfejlesztette raklapkészítő üzemmé, erre volt kereslet a közúti kamionos szállítások miatt. Aztán egy év után túl adott rajta, a pénzen megvásárolta egy csődbe jutott fuvarozó cég nagy kamionjait. Ő lett egy nagy szállító,

bedolgozott egy zöldségeket forgalmazó cégnek, szállításaival francia és holland területekre. Aztán egy idő után a kamionoktól is megvált, használt autókkal kezdett foglalkozni. Ez az átalakulási időszak neki kedvezett, ő úgy fogalmazott: - „A gazdasági válság alatt összehordtam egy kisebb vagyont... a nagyobbakból!”

*

K. Péter és T. Zsuzsa, pontosan hét évvel ezelőtt kötöttek házasságot. K. Péter akkor volt 21 éves, már dolgozott egy elektromos kutyákat összeszerelő német cégnél. T. Zsuzsa pontosan 18 éves volt, júniusban érettségizett. Ha együtt látták őket, mindenki azt mondta: összeillő pár! Valóban, Péter férfias volt, Zsuzsa, pedig nagyon szép. Egy kis garzonlakásban laktak, gyerekek nem született, pedig sok mindennel kísérleteztek. K. Péter kezdett az utóbbi időben

kimaradozni, a haverokkal biliárdozott egy klubban. T. Zsuzsa, pedig a volt osztálytársaival töltötte szabad idejét. A kritikus hét év eltelt. Mindig szokták mondani, ez a válság időszaka. K. Péter egyik barátja, bizonyos morbid humorral, állapította meg, amikor vigasztalni akarta: - „Ami összeillik, az ritkán egész. Néha a kulcs is eliszonyodik a lyukától és fordítva.”

*

Cs. Sanyi bácsi megérte a 72. életét. Azon gondolkodott, ahogy a szobában ült: - Ez kevés, vagy sok? Eszébe jutott a szomszédja, aki 83 éves korában intett búcsút a földi létnek. Számolt: 11 évvel élt többet, mint ő. – Vajon mennyivel volt boldogabb? Az is eszébe jutott, hogy a felesége 50 évesen hagyta itt, egyedül. Neki mi jutott abban az ötven évben? Ki tudja? Soha nem mondta, hogy boldog vele. Éltek, megvoltak, nem veszekedtek, tette mindenki a dolgát, nevelték a gyerekeket. Nem panaszkodtak. Most csak annyival zárta ezt a gondolatsort, nem szeretne meghalni, de ki szeretne? Gyakran megesik, hogy miközben az elérhetetlen után vágyódunk, semmibe vesszük az elérhető.

Érző ember vagyok!

Mi emberek itt élünk ezen a Földön. Élünk, de biológiai értelemben nem csak úgy, hogy lélegzünk, mozgunk, táplálkozunk, hanem úgy is, hogy a külső világ jelenségeivel szemben szubjektív, egyéni jellegű állásfoglalásunk van – érzelmünk, érzelmeink.

Ez az állapot az ember tudatának, lelkivilágának egy olyan állapota, amely az értelemtől és az akarattól független. Érzelmekkel reagálunk a körülöttünk kialakuló jelenségek, események százaira, ezreire. Elképzelésünk legyen érzelmi reagálásunk sokaságára, ezért vegyük alapul a fő gyűjtő fogalmakat. Beszélünk *erkölcsi érzelemről* (önérzet, hiúság, becsvágy, büszkeség, szemérem, irigység, rokonszenv, részvét, szeretet, hűség, bátorság, következetesség, igazságszeretet, odaadás). Beszélünk *esztétikai érzelemről* (a tárgyak külső tulajdonságát figyelembe véve: szépség, csúnya, rút, stb.). Beszélünk *logikai érzelemről* (gondolat és érzelem összegzése alapján). Beszélünk *vallási érzelemről* (félelem, reménység, szeretet, vágyódás, öröm, szomorúság, hála, irgalmasság, buzgóság). Tehát az érzelmek, érzelmeink tárháza igen széleskörű.

*

Azt tapasztalja az ember, hogy napjainkban, minden dolog olyan gyorsan sürgős lett. Mintha valami hajtana az embereket, gyorsan, gyorsan! Ez egy felvett ritmus, amely csak fokozódik. Úgy tapasztaljuk, hogy egy-egy nap folyamán

egyre több negatívhatás ér bennünket. A negatív hatások miatt, pedig csak nyeljük a mérgünket a munkahelyen, útközben, a boltban, a hosszú sorban állás miatt, esetleg még a családtagjaink is bosszantanak. Aztán meghallgatjuk a híreket az áremelésekről, botrányokról, katasztrófákról és a bűntényekről. Elalvás előtt, hogy kikapcsolódjunk, megnézünk egy jó kis krimi. Az érzelmeink, pedig úgy összekuszálódnak, hogy nem marad más hátra, mint a bosszúság, a harag, türelmetlenség, erőszakosság, kudarcézés, bűntudat.

Aztán azt érezzük, hogy az egészségünkkel nincs minden rendben. Rossz a közérzetünk, fáj a fejünk, gyomrunk, nincs étvágyunk, rosszul alszunk, izgatottak vagyunk, rosszul reagálunk dolgokra és ezek az események csak fokozódnak, szinte nincs megállás.

*

Az érzelem kifejezést az emberi arcon lehet a legjobban megfigyelni, amely egyben, csak az emberre jellemző mimikai ingerek sokaságának az eredménye. Ki ne emlékezne kistestvére, fia vagy lánya csecsemőkori érzelmi reakcióira. Vagy nevetett, vagy sírt. Ha éhes volt, vagy éppen fájt valamilye, akkor az emberre jellemző érzelmi – emocionális – viselkedésbe tört ki, sírni, bömbölni, ordítani kezdett. Ezzel jelezte a világnak, valami benne, körülötte nincs rendben, tessék gyorsan segíteni, tenni valamit.

A sírás az emberi fejlődés későbbi szakaszában is jelen van. Ki-ki tör, olyankor, ha negatív érzelmeink a tetőfokára hágnak

és nincs kompenzáló megoldás, valósággal kicsordul, mint víz a teli pohárból. Ilyenkor a sírás a feszültségek szelepe, melyet nem szabad visszafojtani. – Jól kisírta magát és megkönnyebbült! – szokták mondani és ez így is van! A sírásnak, mint a nevetésnek is vannak fokozatai. Lehet pityeregni, sírni, zokogni. Ellenkező esetben: mosolyogni, nevetni, kacagni. *„Ha támad a nevetés, semmi sem képes ellenállni!”* – írja Mark Twain író.

A nevetésnél, a sírásnál az emberi szervezetben változások állnak be. Szaporább lesz a légzés, emelkedik a pulzus, a szív működése is megváltozik, elernyednek és megfeszülnek az izmok, megváltozik közérzetünk, vagy vidámabbak leszünk, vagy a bajok oldódni kezdenek. Az emberi szervezet egészséges reakciója játszódik le, mind a két esetben.

*

Íme, egy kis rövid történet (az életből ellesve), az érzelmi intelligencia jelentőségéről, amely az emberi kapcsolatokban nyilvánul meg elsősorban.

T. Kisváros autószerzete, már hosszú évek óta működik. A környékbeli autósok jól ismerik, hiszen megbízható a szolgáltatás, kiváló a szervizük. Z. Gyula autótulajdonosnak egyik barátja ajánlotta, hogy Ford típusú gépkocsiját ebbe a szervizbe vigye. Mondta, hogy B. György munkafeltevőt keresse és hivatkozzon rá. Biztos nem lesz semmi baj a javítással. Úgy is volt, a megbeszélt időpontban Z. Gyula jelentkezett a megjelölt munkafeltevőnél. Elmondta a

hivatkozási „varázsszót”, innentől kezdve, rendben volt minden. Délután négyre ígérték, hogy a gépkocsi kész lesz, jöhet érte. B. György munkafeltevő begurult az autóval a műhelybe, leadta a munkalapot, melyre felírta, mit kell javítani T. Géza művezetőnek. Ők jó viszonyban voltak egymással. T. Géza művezető egy joviális ember volt, jól tudta kezelni a műhelyben felvetődő konfliktusokat. Nagyobb morgolódásokon kívül, soha nem volt különösebb baj a dolgozókkal. A szerelők, kint a városban egyértelműen vallották, szeretnek itt dolgozni, mert T. Géza művezető emberséges. A Ford autót két szerelő, K. Ferenc és Cs. Lajos vette kezelésbe. Jól haladtak a munkálatokkal, még a hiányzó alkatrészek felkutatásában Cs. László raktáros, az első ellenállás után, hogy nincs, meggondolta magát. Az anyagbeszerzőt soron kívül kiküldte egy autós boltba, hogy a hiányzó alkatrészt beszerezze. Két órára kész is volt a kocsi. Cs. Lajos szerelő próbaútra vitte a Fordot, lássa, minden rendben van-e? Sajnos a próbaút egy kicsit hosszúra sikeredett. T. Géza művezető mobilján kereste, hol van ilyen sokáig. Visszaérve, egy kicsit veszekedett a szerelővel, amikor azt hallotta, hogy a kocsival minden rendben, megnyugtatta: - Jól dolgoztak! Z. Gyula tulajdonos a jelzett időben megjelent Ford típusú autójáért. B. György munkafeltevő vázolta a javításokat, minden rendben. A pénztárban kifizette a számlát és távozóban a papírpénzek közül párat B. György zsebébe nyomott. – Legyen máskor is szerencsénk! – mondta a munkafeltevő búcsúzásként. Z. Gyula gépkocsijával kigurult az utcára.

A rövid történetben érzékelhető volt a kapcsolatteremtés, az empátia készsége, az önismeret, az önuralom és a motiváltság, mellyel ezeket a helyzeteket kell kezelni. Az érzelmi intelligencia sikereinek mindössze 20%-a vezethető vissza a hagyományos értelemben vett intelligenciára. A fennmaradó 80%, sokkal inkább a „puha tényezőkön” múlik, azon, hogy ki, mit ismer fel az emberi viselkedésekben és azt, hogyan tudja kezelni.

*

A fel nem dolgozott érzelmeink hatására a szakértők szerint, például az állandó tépelődés gyengíti a lépet, az elnyomott érzelmek megemelik a vérnyomást, az aggodás rámehet a gyomrunkra, a rossz emésztés epekövekké szilárdulhat, a kapcsolati zavaraink veseköveket teremtenek. Megállapított tény, hogy a betegségeknek legalább 85%-a vezethető vissza lelki okokra. A fel nem dolgozott negatív érzelmeink és a

stressz a betegségek valódi okai. Nagyban károsul immunrendszerünk. Korábban nem emlékszem, hogy gyerekkoromban annyi ember lett volna allergiás különböző virágok, növények virágzására. Nem, mert immunrendszerünk egészséges volt, ellenálló. Nem volt autó tömegével, csak lovas szekér, nem volt televízió, amely a világ minden pontjáról ontja a híreket, legfeljebb Mari néni, vagy Julcsa néni falusi pletykáit lehetett hallgatni, amelyek azonban nem voltak érzelmeket, kedélyeket borzoló. Csend volt, nyugalom, az emberi szervezetbe kerülő étek, akkor még nem voltak biók, egészségesen táplálkoztak az emberek, jól működött az immunrendszer, kiegyensúlyozottabb volt kedélyállapotunk, érzelmeink.

*

Az érzelmi kifejezés egyik negatív megnyilvánulása a hazugság. A hazugság-igazság párba állítása alkalmából az embernél megváltoznak az élettani viszonyok. Ezen alapul a hazugság vizsgálat is, hiszen ilyenkor a pozitív-negatív minőségű válaszoknál az emberi szervezetben megváltozik a pulzus, a légzés, a testhőmérséklete, ellenállás mutatkozik, stb. Joggal kérdezhetjük: - Miért kell hazudni? A válasz nagyon széleskörű, talán egyértelműen nehezen magyarázható. Hazudozással, hazugságban élni, nagyon nehéz. G. B. Shaw szerint: *„A hazug ember büntetése nem az, hogy nem hisznek neki, hanem az, hogy ő sem tud hinni senkinek.”*

*

Az ember egy érzelmes lény. Azért születik a világra, hogy tapasztaljon és érezzen. Mindenki van érzelmek, valakiben több, valakiben kevesebb. Egy dolog viszont közös bennük, meghatározza az életüket. Nem véletlenül mondják azt, hogy valaki bal lábbal kel fel. Ébredés utáni állapot kiemelt módon meg tudja határozni napunkat. Fontos az első benyomás, ami bennünket ér, hogy az pozitív, vagy negatív. Elkísér egész nap bennünket és befolyásolhatja hangulatunkat. Mindennapi életünk hatással van cselekedeteinkre, nem mindegy, hogy kiegyensúlyozottak vagyunk, vagy haragban állunk más emberekkel, nyomás alatt cselekszünk. Összegezve: kell, legyen egy érző része az embernek, sosem tudjuk elnyomni őket, mert ha így lenne, akkor nem lennénk többek, pusztán gépeknél.

Gondolkodom, tehát... élek!

A gondolat ereje? Ez kulcskérdés! Ha a gondolatnak ereje van, akkor hatalma is! Boncolgatva, arra a megállapításra kell jutnunk, hogy körül kell néznünk saját életünkben, mi minden van benne, amit szívesen megváltoztatnánk. Ezt a meditációt azonban érzelemmentesen kell megtenni, nem szabad tetézni a gondolat erejével, mert már is befolyásoltuk magunkat. Min szeretnénk változtatni, másképpen tenni, formálni? Ezt kell előtérbe helyezni, ezt kell pozitívan átélni. Amennyiben így teszünk, életünk pozitív fordulatot vesz, a gondolat erejével.

*

A gondolatról általában szólva, egyértelműen megállapítható, van pozitív, illetve negatív gondolkodású ember. Mindjárt kezdjük a negatív energiát, erőt tartalmazó gondolatokkal. Hányan ismerünk olyan embert, embereket, akik barátságtalan légkört árasztanak maguk körül. Állandóan panaszkodnak, a legjobb szándék sem tetszik nekik. Ez a panaszkodás a jobb érzésűekben ellenszenvet vált ki és elzárkóznak tőlük. Vannak olyanok, akik állandó félelemben, elkeseredésben élnek. Ez, pedig bizonyos fokú balsorsot idéz elő. A sérelmeit, fájdalmait, rossz állapotát maró szavakkal megfogalmazó, elégedetlen, türelmetlen ember folytonosan ismételt, szuggesztív dühkitöréseivel saját helyzetét teszi elviselhetetlenné, s előbb-utóbb végzetes bajokat zúdít magára.

*

A gondolatnak nem csak jó, de rossz végkövetkeztetésű ereje is van (lehet). Példa erre egy telekvásárlási eset. Az ősök elhaláloztak, a hozzátartozók, két lány, eltemették őket. A lányok már felnőttek voltak, egyikőjük az országnak az egyik felében telepedett le, mert így hozta a sorsa, a másik lány, hasonlóan az ország másik felében. A hagyatéki tárgyaláson mind a ketten megjelentek, az örökséget kettéosztották, kifizették az illetéket és elváltak. Mint a mesében. Nem tudták, hogy az örökségből, amely egy elhanyagolt házaspár ingatlanból állt és egy nagy telekből, hogy mikor lesz megszámlálható pénz. A házaspár már legalább húsz éve nem lakta senki. Vételi szándékkal nem is érdeklődtek iránta. Teltek az évek, csak fizették a semmiért az önkormányzat által kiszabott kommunális adót, melyet évről-évre megfizettek. Aztán egyszer, jelentkezett egy vevő, úgy gondolta megveszi ezt az évek óta paragon, egyedül hagyott romházat és a telket. A vevőnek a gondolata rafinált volt, ez már később derült ki. Ugyanis a vételárnak csupán a felét fizette ki, az ügyletről, csak olyan fecni (zárszerződés) készült. Az örökösök már annak is örültek, hogy a befizetett adóból, valamennyi visszatérül. Aztán a vevő, a vételár másik feléről megkezdte. Az ő gondolatának ez volt az ereje, a két lány most azon gondolkodik, hogy pereljék ezt a „tisztességes” vevőt, vagy felejtse el az egészet?

*

Szóljunk a pozitív gondolatról, annak fontosságáról, erejéről. Az embert gondolatai determinálják, alakítják körülményeit. Szellemi tevékenységünk, fizikumunk működése és sorsa között, szoros kapcsolat áll fenn. A konstruktív, pozitív ember tudja, hogy útja a különféle küzdelmeken, akadályokon át, vezet az önmegvalósításhoz. Tehát erősnek, megingathatatatlannak kell lennie szellemileg (gondolataiban) és testileg (fizikai erőnlétben) is. Kitartás és akarat segíti előre, akkor lesz eredményes. Ez utóbbit vallja a mai vállalkozó világban az angol mondás: Yes You Can! (Igen, meg tudod csinálni!) A sikerhez, pedig ez a fajta hozzáállás és biztatás kell! Okvetlen!

*

Ki, hogyan, mit gondol, az a gondolat szabadsága. Ezt meg kell engedni, minden embernek. Ebben ma, nem is volna

szerencsés korlátozni, senkit. De az illetőt már kérdőre lehet vonni, aki gondolatában (gondolkodásában) nem cselekszik helyesen, vagy legalább is sértően viselkedik (gondolkodik). Történt, hogy a postás ajánlott levelet hozott a feleségem nevére. Nem voltunk otthon, a postás természetes szándéka szerint (meg a szolgálati előírásoknak megfelelően), bedobott egy értesítést a levélről, meg, hogy a postán átvehető. Másnap bementem a postára és a megfelelő ablaknál beadtam az értesítést, meg a személyi igazolványomat. A postás „kisasszony” forgatta, nézegette a papírokat, majd megkérdezte, eléggé morózus hangon: - Kije ez magának? Láthatta, hogy a feleségem vezetékneve, meg az enyém is egyező, de ebből ő nem tudott semmiféle logikus következtetést, gondolatot levonni. Nem is akartam túlságosan kioktatni, hogy a gondolataiban tegyen előbb rendet, mielőtt kérdezne, ennyit feleltem: - Mondhatnám, hogy a barátom, a társam, a szeretőm és nem utolsó sorban a feleségem!

*

Sokszor hatalmába keríti az embert olyan gondolatok sokasága, amely már a gondolat megszületésével is feltételezhető, hogy az teljes egészében a BTK valamelyik paragrafusába ütközik és néhány év simán kijár érte. Ez egyszerűen a gyűlölet szüleménye. Hányszor eljátszottunk indulatunkban a gondolattal: - Megfojtanám! – Lelökném a szakadékba! – Kiverném a fogát! (enyhébb változatban). Vagy a birtoklási vágy mondatja az emberrel: - Ellopnam az autóját!

– Elvenném a pénzét! Ezekkel a gondolatokkal számtalanszor eljátszunk, de önfegyelmező magatartásunk miatt, nem tulajdonítunk nagyobb jelentőséget neki, mert nem tesszük meg, csak eljátszunk a gondolattal. Sajnos van, aki ebből erőt merít, és még cselekszik is. Az ő fejében kipattant gondolatnak, cselekvő ereje van, és valóban elköveti azt a cselekményt, melyet kigondolt.

*

A gondolat, az emberi agy különös „terméke”. Hányszor történt meg velünk, hogy eljátszottunk egy gondolattal. Próbálgattuk erejét. Ilyenekre: - Ha sok pénzem lenne, mit tennék? – Ha lakásom lenne? - Ha utazhatnék, merre mennék, mit néznék meg? – Ha nekem lenne három gyereke, hogyan nevelném őket? – Ha nekem munkám lenne? - Ha nekem autóm lenne? – Ha nekem férjem lenne? – Ha szeretőm lenne? – Ha nekem anyám lenne? – Ha nekem apám lenne? Mind-mind különös és egyben súlyában félelmetes gondolatok, telis teli erővel, képzelettel, akarással, vágyakozással, megvalósítandó feladatokkal. De ebből mindig csak annyi valósulhat meg, amennyit gondolatunk erejével, akaratunkkal képesek vagyunk, leszünk elérni.

*

A gondolat ereje, sokszor szeretteink köré csoportosul. Ha távol vagyunk és hiányoznak ők, a gondolatunknak is olyan ereje van, mellyel a szépet, a jót emeljük ki. Ezzel szinte hozzájuk kötődünk, egy édesanyához, egy feleséghez, egy

férjhez, egy gyerekhez. Ki ne emlékezne Petőfi Sándornak e soraira: *„S jutott eszébe számtalan / Szebbnél szebb gondolat.”*

*

Vörösmarty Mihály írta: *„Gondolj merészet és nagyot / és tedd rá éltedet.”* Mennyire aktuális ez a gondolat ma is. Annyira nagy az ereje, hogy szinte sugárzik belőle az a tény, hogy jelenleg kis hazánkban, csak így mehetünk tovább, előre. Merészet kell gondolni (valakinek vagy valakiknek) és nagyot (merészet), mert ez viheti előbbre sorsunkat. Azoknak és nekünk is (tevélegesen vagy elszenvetőként) fel kell tenni életünket (ha akarjuk, ha nem).

*

Pajzán gondolatok is előbukkannak az életünk során. Hányszor morfondíroztunk már fejünkben, ha láttunk egy szép, kíváncsú hölgyet, hogy eljátszunk a gondolattal, ha enyém lenne, hogyan babusgatnám, szeretném. Milyen szép az arca, a lába, a mellei, az egész alakja. Mit tennék vele, hogyan birtokolnám. De ezt a nők részéről is elmondhatjuk, ha egy csinos férfit látnak, aki pontosan olyan, akit eszményi lovagjuknak gondoltak ki, már régen, aprólékosan összerakva.

*

Ez a mini történet, azt hiszem már mindenkivel megesett élete során. Kölcsön kértek tőle, pénzt vagy más egyebet. Adott, mert úgy gondolta, ezzel segít, megszorult barátján, társán. De aztán telt, múlt az idő és a kölcsönkérő,

megfeledezett kötelezettségéről. Biztosan elgondolkodott a történeteken és szomorúvá vált. Petőfi Sándor is megfogalmazta ezt az érzést: *„Akaratlan igen fekete / lett gondolatijaimnak menete.”* Mérlegeli az ember önként is, jót tett vagy nem? Ismét Petőfi szavai adnak feleletet erre: *„Mert ő becsületes lelkű, igaz: / Azt gondolá, hogy minden ember az.”*

*

Van időszak, amikor az elképzelés, a feltevés vezérli a gondolkodót, mit tenne akkor, ha bekövetkezne az. Nem lenne jó, talán nem is tudná elképzelni. Petőfi Sándor is így volt bizonyára az ő elképzelésével, amikor leírta ezeket: *„Egy gondolat bánt engemet: / Ágyban, párnák közt, halni meg!”* A sors, a gondviselés elszenvedett tragédiájában, megóvta őt ettől.

*

Az eszmei gondolatok ereje, bizonyos időszakokban erősen a felszínen van. Sokszor folyamatos harcban áll eszme, eszme ellen. Ady Endre írta az alábbi sorokat, időt állóan: *„Másutt is van harca a gondolatnak. De másutt a gondolat ellen gondolat harcol. Nálunk a gondolat ellen gondolat-iszony.”*

*

A gondolat ereje mindig, minden embernél működik, nincs szünet. Sorsunk, életünk „nem a szerencsén múlik, és nem a véletlen. Te hozod létre!”

Harmóniában szeretnénk élni...

Harmónia, a görög mitológia halhatatlan istennője, a szépség, vidámság, a művészetek és az eszményi rend védője, az embereket összekötő szeretet és a polgári összefogás patrónusa. Harmónia Arész és Aphrodité gyermeke, de egyes források Aphrodité és Héphaisztosz lányaként emlegetik. A mitológia úgy tartja, hogy Harmónia nem halt meg, hanem Zeus, hosszú uralkodása után, férjével együtt a Boldogok szigetére vitte. Elüszionban él örökös nyugalomban az idők végezetéig.

*

Z. Zoltán maga sem tudta, hogyan keveredett ezen a szombat délutánon a sportcsarnokba. A talajtorna volt a kedvenc sportága, maga is sokáig űzte, de egyszer úgy érezte, kiöregedett belőle és abba hagyta. A tévében szívesen nézte ezeket a versenyeket, de ha tehetné és volt ilyen, mint a mai, akkor ott volt, és mint néző élvezte a tornászok – főleg a lányok – kecses, arányos, *harmóniát* alkotó mozgásukat. Jó volt ez a verseny, színvonalas, szép gyakorlatokkal, izgalmas szurkolással. A közönség is hálás volt. Mikszáth Kálmán írta: *„a közönség zshivaja harmonikus, kellemes zsibongássá olvadt össze.”* Z. Zoltán megnyugvással összegezte, szép volt ez a délután.

*

A *harmóniának* benne kell lennie életünkben. Jelen volt az építészetben mindig. Gondoljunk a régi gerinctetős, fehér falu házakra, melyek oly jellemzőek még ma is falusi településeinkre. Az elmúlt század elején, közepén ez volt a „trendi”. Később, úgy az 1960-as évek építési előírásai szorgalmazták a sátoztetős házakat, melyek összhangja sajátos *harmóniát* adott egy-egy utca képének. A városokban sem volt más a helyzet, a házgyári elemekből, építőkocka mintájára kinövő városrészek is bizonyos, de sívár és egyhangú harmóniát mutattak. A városokban ma épülő emeletes házak sem mutatnak nagy különbséget, csupán a harmóniára való építészeti törekvés maradt meg, a változások későbbre teendők.

*

Cs. Ferenc vállalkozó volt. Egy ital depót üzemeltetett. Mindig azt mondta: Bármerre forog a világ, az emberek mindig szomjasak lesznek! Tudta, hogy azért nem mindig arra vágyunk, hogy azt vízzel oltják. Időnként jól jön a pálinka, a sör, a bor is. Jól is jött és jól is ment. Anyagi gondja nem volt, megvolt mindene, csak éppen az üzleten kívül, a társas kapcsolatokhoz nem volt iskolája. Ezt úgy mondják faluhelyen, nem élt jól a feleségével, a családjával. Bántotta is ez a helyzet, de ha ő is ivott az általa forgalmazott borból, azt mondta: - Életemben egyszer olvastam Ady Endrétől egy költeményt, abban az állt, idézek: „*Az életbe belehazudunk / Egy kis harmóniát*” – és már is nincs semmi baj!

*

T. Károly házát abban a sződligeti településen mindenki megcsodálta. Volt is a csodálkozásra ok, hiszen az épület külső falainak színezete, a piros cserepek a tetőn, a pácolt, lakkozott utcai léckerítés és az ablakokba kitett piros muskátlival pompázó ládák, harmóniában voltak egymással. Eszményi rend képét mutatták, a gondos gazda, jó ízlésére utaltak. T. Károly nem csak külsőben, de belső magatartásában is ezt a harmóniát hordozta, Sokan, pont ezért irigyelték.

*

Z. Péter és T. Júlia már több mint huszonöt éve voltak házasok. Ez az együttlét mindkettőjük számára kielégítő együttlétet jelentett. Megértették egymást, még a gondolatukat is ismerték, sokszor úgy érezték, már-már szinte lélegezni sem tudnak egymás nélkül. Szóval, ezt úgy mondják: - *szépen, jól éltek! Harmóniában!* Történt aztán egyszer – mint a mesében – Balatonra mentek nyaralni. Élvezték is a magyar

tenger minden szépségét, de egy társaságban egy sellő (ott nyaraló, talán unatkozó szépség, aki szőke volt, hosszú hajjal), szemet vetett Z. Péterre, ő pedig nem tudott ellenállni. Kezdődött a veszekedések hosszú sora és a házastársak között *megszűnt a harmónia.*

*

K. István soha nem gondolta, hogy ő és családja ilyen nagy tragédiát fog elszenvedni. Háza abban a faluban, ahol lakott egy eléggé veszélyes kanyarban volt. Amikor megvette, vagy húsz évvel ezelőtt, még csendes utcának számított. De az utóbbi években egyre több gépkocsi nyargalt el a házuk előtt. Mondta is egyszer a feleségének: - El kellene innen költözni, mert nem lesz ennek jó vége! Mintha megérezte volna, van így az ember. Még szerencse, hogy az anyóséihoz voltak hivatalosak, disznóvágásra. Már korán reggel elmentek otthonról. A malacból frissen vett vért ették, finom hagymás keveréssel, mikor jött a hír: - Egy kamion beleszaladt a házukba és összedőlt. Állítólag elaludt a sofőr, így történt a baj. Valóban, a ház első szobája, a konyha, benne a bútorok, ripityára mentek. Döbbenten álltak a siralmas romhalmaz előtt. K. István szótlanul nézte és arra gondolt, mi lesz most? Barátja, T. János állt mellette, vállára tette a kezét és annyit mondott: - Nyugodj meg István, rendbe hozzuk! Ebben az egy mondatban benne volt minden. Úgy is lett! A biztosító soron kívül elintézte a kártérítést, a faluban többen felajánlották segítségüket, volt köztük kőműves, ács és sok szorgos kéz. A munka, súrlódás, ellentét nélkül ment, összehangoltan,

együttértésben. Mondhatjuk úgy is, *harmonikusan, emberi magatartásból jelesen!*

*

K. Katalin foglalkozása tanítónő. Tanítónő a régi mércék szerint, mert ő még negyven évvel ezelőtt szerezte meg oklevelét és tanítóképzőben végzett. Kérdezhetné bárki, miért olyan érdekes ez? Annál az egyszerű oknál fogva, hogy akkor még követelmény volt, hogy aki erre a pályára szeretett volna lépni, annak valamilyen hangszeren játszani is tudni kellett. Ő a hegedűt választotta és szép akkordokat tudott fogni, tehát zenei téren, hű volt a Kodály hagyományokhoz. Ő tudta mi a harmónia a zenében, amely nem más, mint két vagy több hangnak az emberi fülre kellemesen ható együttes hangzása. Oktatta is, terjesztette a zene iránti érdeklődés minden csíráját. Férje volt a legszebb példa, zenei oktatására. Szerette a népdalokat, a férje is. Eddig simán ment minden, de amikor a lemezjátszóra feltette Vivaldi: Négy évszak-ját, érezte, hogy a férje hallgatja, nem szól egy szót sem. Az ötödik hallgatásnál vallotta be töredelmesen, hogy először nem volt rá jó hatással, talán idegesítette is. A feleség türelmes volt, felhívta figyelmét egy-egy motívumra, melyet ismételten meghallgattak és egy idő után, már a férj is kezdett zenekedvelő, majd értő lenni. *Megtalálta a zenében az egységet, az összhangot, a harmóniát.*

*

Szerencsém volt, hogy már fiatal gyerekkoromban színházba mehettem. Nagymamám Szegeden lakott és a nyarakat faluról, nála tölthettem. Ő színházba járó volt és a nyaralás idejére, mindig megszervezett egy-két színházi látogatást. Persze ő az operettet kedvelte, így láthattam ott Szegeden többek között a Csárdáskirálynőt, az Állami Áruházat és a Luxemburg grófját. Egyik előadásnál úgy sikerült a jegyváltás, hogy azok az emeleti páholyba szóltak, mégpedig oly magasságban és pont a színpad előterébe, hogy alattunk volt a zenekari árok. Ott ültek a zenészek, vonósok, fúvósok, ütősök, középen, pedig a karmester. Ezek az előadások nagyobb szériában futottak, így valószínű mi is, akkor egy sokadik előadást láttunk. Azt figyeltem meg, hogy a zenészek, szépen, fegyelmezetten ültek, előttük a kottatartó a kottával, kézben a hangszer és csak akkor muzsikáltak (húzták, vonták, fújták, ütötték), amikor az a kottában le volt írva. Ha nem volt „munkájuk”, a kürtös még a hangszerét fel is akasztotta és csak a kellő időben, vette elő újra és csak azt a pár taktust, akkordot fújta, ami le volt számára kottázva. Aztán eltelt ötven év és most jutott eszembe, milyen jó lenne, ha a politikusok is így viselkednének. Lenne egy karmester, aztán mindenki ott ülne a „zenekarban” és csak akkor szólalna meg és csak arra az időre, amit neki lekottáztak. Már Petőfi Sándor is leírta: *„S e különféle zaj ott benn a szobába / összefoly egy csendes lágy harmóniába.”* És nem jön ki belőle egy összevisszaság, melyet a zenében kakofóniának neveznek.

*

Csendre, nyugalomra vágyott. T. Zsófinak sajnos ez nem adatott meg, mert a városban élt, egy zuglói bérházban, az egyik forgalmas út mellett. Már korán reggel csörömpölt a villamos, elszáguldott egy gyorsvonat, autók berregtek, a csendrendelet ellenére túlköltek, kukákat dobáltak, zúgott a szemetes kocsi. Szóval „isteni” zaj volt. Érdekes, egy idő után a füle már nem is érzékelte ezt az összevisszaságot. Mert ez nem lehetett rendnek nevezni, még akkor sem, ha úgy tűnt, mintha mindenki végezné a dolgát. Barátnője ajánlotta, ha kedve van, jöjjön vele hétvégére Zebegénybe. Apjának van ott egy kis hétvégi háza, elutaznak oda vonattal, kikapcsolódnak. Elfogadta a meghívást. Péntek este érkeztek, megittak egy-egy üvegsört és kiültek a teraszra. Azt vette észre, hogy nincs zaj, csend honol. Távolban, a sötétségben időnként feltűnt az elfutó villanymozdony áramszedőjének kék, szikrázó fénye, a levegőben szálló repülő, villódzó piros-zöld fényjelzései, de csönd volt. Az éjszaka is csendben telt, a maga sötétségében. Reggel arra ébredt, hogy a Pesten megszokott zörejek, zajok helyett, mást hall. Madarak csiripelnek, halk neszekkel fúj a szél és ez megnyugtató. Jókai Mór ezt úgy fogalmazta meg: - *„valami álomszerű harmónia hallatszott a rovinai házak felől.”* És milyen jó volt ebben egy kicsit lubickolni.

Mindig, szép akaratunk szerint?

Szép akaratunk! Szép és nemes kifejezés, de ahhoz, hogy ez szép is legyen, tisztában kell lennünk akaratunkkal. Tehát, legyen az embernek akarata. Amely nem más, mint egy lelki törekvésnek az a leghatározottabb formája, amelyet szándékosság, céltudatosság és a választási lehetőségek közötti, döntés ténye jellemez. Így beszélhetünk szabad akaratról, az akarat szabadságáról, kemény akaratról, szilárd akaratról, megtörhetetlen akaratról, hajlíthatatlan akaratról, nemzeti, népi akaratról, békeakaratról, de van gyenge akarat és sajnos rosszakarat is. Költőink közül jó néhányan, igazán szépen és nemesen vallanak erről. Vörösmarty Mihály szerint: *„Az nem lehet, hogy ész, erő, / És oly szent akarat / Hiába sorvadozzanak / Egy átoksúly alatt.”* Ady Endre, pedig joggal kérdi: *„Ezer zsibbadt vágyból mért nem lesz / Végül egy erős akarat?”* Az élet számtalan példával igazolta már, hogy akarni kell, az akarat a legfontosabb. Babits Mihály írta: *„Az akarat valóban csodát tesz, ha ész, tehetség és fiatalság szolgálják parancsait.”*

*

Angliában jártam az elmúlt évben. Nem nagy szám ez ma már, pláne az óta, mióta mi is bent vagyunk az Unióban. Csak egy akadálya lehet az utazásnak, a pénz. Szerencsére ez még összejött. Szóval tíz napig nézelődtem Londonban, Windsorban, Brightonban, Cambridge-ben, meg közben az utazások során. Aztán mikor visszajöttem, elhatároztam, hogy

szép akaratom szerint fogom szemlélni a hazai viszonyokat, mert ugye, mindig azt mondják: - Bezzeg nyugaton, külföldön más! Meg is próbáltam, úgy tettem, mintha Angliában lennék. Fura összehasonlítás kezdődött, de megmondom őszintén, nem ment. Firkált falakat nem láttam ott, csak azt a hagyományos piros téglafalakat, ebből épült házakat. Kérdem: hogy nézne ki London, olyan firkált falakkal, mint éppen most Budapest? Abban a Duna menti kisvárosban, ahol lakom, még a buszmegállók tájékoztató tábláit és a bank automatát is lefújták, fekete sprayvel. *Ez aztán milyen akarat?*

*

„Cipős doboz” akció. Karácsony előtt, ismételten felhívás született a dobozok ügyében. Először nem is értettem, mit kell tenni a cipős dobozzal? De aztán barátom, iskoláskorú fia, kiokosított. – Veszel egy üres cipős dobozt, és abba játékokat teszel, olyat, mellyel te már nem játszol. Ezt elviszik, a rászoruló gyerekeknek és így ők is kapnak ajándékot karácsonyra. Ennyi az egész! Ez valóban egyszerű, és ha még ebbe belegondolsz, *szép akarat is*. Olvasom egy újságban, hogy Egerben milyen sikere volt ennek az akciónak. Az induláskor (2005) 280 dobozt töltöttek meg ajándékokkal, tavaly már 450 dobozt, most karácsonykor, pedig 600 doboz kereste gazdáját. Egy cipőket gyártó cég, amely környezetkímélő cipőket gyárt, ők a dobozzal, amely újra hasznosított anyagokból készült, mást tettek. A cipőcsomagoláshoz használt selyempapír helyett az egyik cipőbe egy pár zoknit, a másikba egy tornazsákot raktak. *Ez volt az ő szép akaratuk!*

*

Az akarat alázatos voltára utal a bibliának az a sora: „legyen meg a te akaratod!” De ebben a kitételben az is benne foglaltatik, hogy én beleegyezem Uram, mindazon dolgokba, melyet Te akarsz elérni, irányomba, rajtam, velem.

*

H. Veronika most „ünnepelte” házasságának tizedik évfordulóját. Ha belegondol, ez nem is házasság. Ez valami olyan közös élés egy másik emberrel, amelyet már régen fel

kellett volna rúgni, elmenni, itt hagyni, elválni. De nem tette meg, mert nem volt ereje hozzá, csak szenvedett, elfogadta a tényeket. Arra gondolt, egyszer majd jobb lesz. Talán azzal vigasztalta önmagát, neki ez jutott. Péterfy Jenő szavai a legjobb összefoglalóját adják sorsára: *„Örökké csak szenvedni tud, és sohasem tud akarni.”* Egy pillanatra, gondoljuk bele, hányan élnek így?

*

F. Ágota most érettségizett. Z. Mihály volt a szerelme, aki két osztállyal járt felette. Kapcsolatuk jól indult, de később akadtak viták, főleg Z. Mihály ferde útjai miatt. Mindig megígérte, hogy rendesen fog viselkedni, de valahogy nem ment. Teltek a hónapok, találkoztak. Ágota azonban változatlan szerelemmel lángolt Mihályért. Egy őszi napon Mihály beállított hozzájuk. Szép ruha volt rajta, kedve vidám, mintha megváltozott volna. Ágota el sem akarta hinni, amikor Mihály, Ady Endre szavaival szólott hozzá: *„Téged akarlak, eljöttem érted.”* Ez volt Z. Mihály *szép akarata*.

*

A történelem is igazolja az akarat fontosságát. A népi, nemzeti akarat, jó vagy rossz szándékú alakulására a költők szavai a leghitelesebbek. A negyvennyolcas időkben, Petőfi Sándor kiáltotta világgá: *„Azért nem győzött eddig is e hon, / Mert soha sem volt egy akaraton”.* Széchenyi István, a „legnagyobb magyar”, akinek nevéhez fűződik a gazdaság, a közlekedés, a külpolitika és sport megreformálása, szavai

szerint: *„Tőlünk függ minden, csak akarjuk!”* Később hasonló módon vélekedett a nemzeti akaratról Ady Endre: *„Holnap már minden a miénk lesz, / Hogyha akarunk, ha merünk”*. Aztán évtizedeken keresztül, ismételten megfogalmazódott az a forradalmi tétel, hogy: *„a nép kenyeret akar. A szegény parasztság századok óta, földet akar.”* Ebben az akarat sorban József Attila mérsékletesebb volt már, amikor azt írta: *„Én dolgozni akarok... rendezni végre közös dolgainkat, / ez a mi munkánk; és nem is kevés.”* Ezen dolgozott, dolgozik ma is a politika, eredményességében, vérmérséklete szerint, a *„dombok, völgyek áramlatainak”* megfelelően.

*

Nem rég, karácsony volt. A szeretet ünnepe, meg az ajándékozások „nagy” időszaka. Ajándékot vettünk szeretteinknek, anyukának, apukának, testvérnek, nagymamának, nagypapának, rokonoknak, ha úgy adódott még az ismerősöknek is. De most kérdés, hogyan döntöttük el, kinek mit veszünk? Igényük szerint, pénztárcánk szerint, az elvárások szerint, vagy *szép akaratunk szerint*? Mert ugye, nem mindegy, hogy az akarat milyen. Lehet jó akaratunk szerint vásárolni, megszabni az ajándék értékét, milyenségét. Vásárolhatunk rossz akaratunk szerint is, de az milyen? A legjobb, ha szép akaratunk szerint tesszük mind ezt. Vajon így tesszük?

*

Az akarat, tudatos elhatározás, elszántság, törekvés, valamely szándék, cél megvalósítására, valaminek a megtételére. Ebből az akartból lesz a minőségi tett, jó (szép), vagy kevésbé jó akarat. Tallózva az írók, politikusok, tudósok mondásai között, erre a szándékra, „mértani pontosságú” válaszokat kapunk. Az indiai **Nehru** szerint: *„Az élet olyan, mint egy kártyajáték. A kiosztott lapok adottak, de ahogy játszod őket, az szabad akarat.”* **Victor Hugo** szerint: *„Az emberekből általában nem az erő hiányzik, hanem az akarat.”* Aztán többször elbizonytalanodunk, nem tudjuk, mit tegyünk. **Jules Renard** szerint: *„Az aggályok az akarat férgei.”* **Arany János** egyik versének ideillő szakasza szerint: *„Előtted a küzdés, előtted a pálya, / Az erőtlen csügged, az erős megállja. / És tudod: az erő micsoda? – Akarat, / Mely előbb vagy utóbb, de borostyánt arat.”* Az élet végeztével sem szabad feladni, küzdeni kell az utolsó pillanatig. **Paul Guimard** mondja: *„Soha senki nem hal meg a saját akarata ellenére. Az embert az erődnél is jobban védi a saját tiltakozása. A szüntelen tagadás töretlen erőt kíván. Csak az hal meg, aki elfáradt és beletörődött.”*

*

Milyen furává vált a világ. Vagy talán más lett minden? Olyan szavak jöttek divatba, mint például a logisztikai részleg (tervezés, szervezés), humánpolitikai osztály (személyzeti). Ám legyen, majd csak megszokjuk az új kifejezéseket, a lényegen úgysem változtat ez semmit. Minap hallottam a rádióban egy nevelési szakember (férfi) szájából, hogy ha

megszületik egy gyermek, akkor azt menedzselni kell! Ezen aztán meglepődtem. Már a kezdeteknél, annyira modernnek akarunk lenni, azzal a kis vétlen, tehetetlen poronttyal szembe, hogy mindjárt menedzselni akarjuk. *Hol van a szép akaratunk*, amely emberi hangon azt mondja, erről az újszülött kis emberről, gondoskodni kell, óvni őt, szeretni, dédelgetni, majd nevelgetni. *Tehát, csak a szeretet hangján, szép akaratunk szerint.*

*

Az akaratnak egyik, nem éppen nemes formája, amikor, amit teszünk, azt szándékosan tesszük, készakarva, nem véletlenül. Még a mesében is van ilyen, a Micimackó és a Füles történetében: *„Fülesnek meggyőződése, hogy Tigris készakarva lökte a folyóba. Tigris, pedig egyre csak azt bizonygatja, hogy ő csupán köhintett egyet.”* Sajnos tipikusan így vagyunk mi emberek, az ilyen cselekedettel. Csupán köhintettünk egyet! És ezzel a „köhintéssel” mennyi bajt okozunk embertársainknak? Ki tudja ez megmagyarázni?

*

Összegzésként, egy a fontos, hogy tudjuk mindig: *„ami szép a léleknek, öröm a szívnek.”* Akaratainkat is mindig így irányítsuk, hogy az, szép legyen.

Nyújtsd a kezed!

Most nagy szükség van erre! Mindenki a bőrén érzi, hogy borzalmas, ínséges napokat élünk! Nagyon régen volt ehhez hasonló. Ezért: - Ne tétovázz, ha teheted, fogd a kezem, segíts!

*

Ma már természetes, ha két ember találkozik, kézfogással üdvözlük egymást. Mégis egy kézfogásnak sokféle jelentése létezik. Összegezhetjük úgy is, van baráti, hideg, lagymatag, meleg, szívélyes kézfogás is és milyenségében mégis mennyire eltérő. De egy-egy kézfogással többféle üzenetet fejezhetünk ki. Az üdvözlésen túl, egy ígértet, egy elhangzott alkunak, egy üzletkötésnek a megpecsételésére is használhatjuk. Kézfogással szerencsekívánatunkat, köszönetünket is kifejezhetjük. Krúdy Gyula írja: *„Már közelgett is nyújtott kezével... hogy fogadalmát kézfogással is megerősítse.”* A halál esetén a részvétnyilvánítás kifejezésére. Kuncz Aladár szerint: *„Jöttek mások... férfiasan egyszerű vigasztalással, néma kézfogással.”*

A kézfogás, még ha az jobbító, segítő szándékú is, nagyobb járványok idején meggondolandó napi gyakorlása. Sokféle bacilus, fertőzés a kézfogás révén terjedhet, védtelen emberekre.

A kézfogást átvittebb értelemben kézfogónak is nevezik. Ez a kézfogó két ember eljegyzését, egymásra találását hivatott megpecsételni.

*

Honnan ered a kézfogás? Eredetét tekintve, akkor kezdett meghonosodni, amikor a kézi pisztolyok megjelentek és két ember találkozott, nyújtotta a kezét, igazolva, nincs a kezében semmiféle fegyver, jó szándékkal, barátilag, békésen közeledik. – „*Itt a kezem nem disznóláb!*” – volt a tréfás szólás, amely ebből az időkből származik. Régen az elöltöltős pisztolyt mondták ormótlan alakja miatt gúnyosa, disznólábnak. – „*Nincs pisztoly a kezembe, baráti jobbomat nyújtom feléd!*” – ez volt a későbbiekben, szinte világszerte elterjedt kézfogásnak az alapja.

*

A segítő kézfogásnak valóban segítő szándékúnak kell lennie. Ezt a segítséget célozza a nemrégiben megalakított „Új Kézfogás Alapítvány” is, amely Nagykanizsa és Szabadka város között jött létre. Hivatott arra, hogy ebben a környezetben a kisvállalkozókat kölcsönökkel is támogassa, kibontakozásukban segítve. Az alapítvány 1000-6000 Euró közötti kölcsönt nyújt egy-egy vállalkozónak. Nekik is kell a segítség, különben nem tudnának elindulni, mert banki segítség eléggé bonyolult és nehézkes. Tehát egyéni kezdeményezéssel kell megteremteni az induló alapokat.

*

Az idei tél megmutatta mínuszokban kifejezett hideg fogait. A hideg, pedig kegyetlen tud lenni. K. Péterék az öt gyerekkel ezt a hideget többszörösen is megszenvedték. Még

októberben a gázszolgáltató, leszerelte a gázórát, a tartozásuk több száz köbméter gáz ára volt, meghaladta a háromezer forintot. Ez a tartozás úgy gyűlt össze, hogy a pénz mindig másra kellett, a gázszámlák csak gyűltek-gyűltek. A lakásban éktelenkedő gázcsonk, pedig nem adott meleget. Ha majd egyszer kifizetik a tartozást, meg a gáz visszakötésének költségeit, akkor lesz újból meleg. Ez azonban csak ábránd maradt. Aztán egyszer, mint a mesében, elmondta történetét az SZTK-ban várakozva, a mellette ülő embernek, hogy jobban teljen az idő, meg hogy könnyítsen lelkén, aki ismeretlen volt számára.

Csak az tűnt fel neki, hogy ez az ember néha jegyzeteket készített, meg kérdezgetett, felírta a nevét. Majd pár nap múlva a helyi újságban megjelent K. Péter és családja gázzal kapcsolatos története. Aztán három telefonáló is felajánlotta segítségét, csak egyet kértek, a nevüket nem szeretnék nyilvánosságra hozni. Anonymnak akartak maradni. Albert Camus sorai illenek ide: *„Senkinek sem kötelessége, hogy nagy ember legyen, már az is nagyon szép, ha valaki ember tud*

lenni.” Aztán, mint a mesében, megérkezett a pénz, majd a szerelők az órával, amely lassú, egyenletes forgásával K. Péteréknek, segítő kéznyújtás után gázt és meleget varázsolt hét embernek, lelkébe és szívébe.

*

A segítő kézfogás során az egyszerű segítség is segítség. Gondoljunk csak arra, hogy egy idős embernek segítünk felszállni, leszállni a villamosról, átsegítünk valakit egy gyalogátkelő helyen, besegítünk valakinek, hogy otthoni munkáját (takarítást, mosást, főzést) egészségügyi állapota miatt mégis el tudja látni. Kisegítünk valakit egy apróbb kölcsönnel, megsegítünk valakit eszközökkel, ruhaneművel. Ezek a segítségek olyanok, mintha kezünket nyújtanánk, kapaszkodj bele, itt vagyunk! Apró, de mégis nemes dolgok ezek, emberre jellemző cselekedetek. Albert Schweitzer szerint: *„Embernek lenni nehéz, de másnak lenni nem érdemes.”*

*

Sz. Annát felvették az egyetemre. Kiváló tanuló volt a középiskolában, két nyelvből vizsgát is tett. Özvegy édesanyjával élt együtt, édesapja két éve meghalt. Sz. Anna apja második házasságából született, volt egy idősebb féltestvére is. Sz. Tibor. A bátyja, aki jól menő vállalkozást vezetett, elfoglaltsága miatt ritkán látogatott haza. A vállalkozás a mai körülmények között, minden erejét igénybe vette, tehát nem tudott kellő figyelmet fordítani a családra. A

két testvér egymástól több száz kilométerre lakott. Sz. Tibor nem is tudott arról, hogy féltestvér húga, már egy éve egyetemre jár. Túl volt két eredményesen befejezett szemeszteren, amikor egy telefonbeszélgetés során, elejtett szavakból értesült, hogy Sz. Anna azt fontolgatja, fel függeszti tanulmányait, mert édesanyja özvegyi nyugdíjából nem tudja finanszírozni a tanulmányok folytatását. Egyelőre elmegy dolgozni, és ha majd rendeződnek a dolgok, akkor talán folytatja a tanulást. Amikor erről értesült, azonnal autóba ült és haza utazott. Végig beszéltek a lehetőségeket. Aztán Sz. Tibor döntött: - segíti testvérét, ő ugyan nem mehetett egyetemre, pedig szeretett volna. Legalább a húga érje el célját. A segítő kézgyújtás után az egyik bankban számlát nyitottak és Sz. Anna nevére. Ide utalta Sz. Tibor a rendszeres pénzbeli támogatást. Sz. Anna az idők múlásával már az ötödik szemeszteren is túl van, sikeresen.

*

Zs. Ferenc autószerelő ebben a „Tóth Szerviz” műhelyben, közel nyolc éve dolgozik. A Ford autótípusokra specializálta magát. Mondhatnánk azt is, hogy már „szak-szerelő”, olyan, mint az orvosi szakmákban. Ehhez ért, ezt szereti csinálni. A szervizben jó munkájáért meg is becsülik. Időközben felvett új szerelőknek is szívesen segít, tehát tudását nem rejti véka alá sohasem.

Szomszédjában lakik – öt házzal arrább - egy négy gyerekes család. Nem voltak csak köszönő viszonyban, beszélgetni nem beszélgettek. Zs. Ferenc felesége beszélt egyszer az esti

vacsoránál erről a négygyerekes családról. Az asszony beszédjéből kiderült, hogy a szomszéd már nyolc hónapja nem dolgozik. Korábbi munkahelyéről, ahol gépkezelő volt, leépítés miatt került az utcára. Felesége a négy gyerekkel otthon van, munkahelye nincs. Jövedelmük a négy gyerek után járó családi pótlék, meg a férj kap az önkormányzattól valami kis segílyt. Zs. Ferencet szíven ütötte ez az elbeszélés. Érdekes módon, napokon keresztül, többször eszébe jutott ez a szomszéd család, sorsukkal együtt.

Egyik nap a raktáros mondta Zs. Ferencnek, hogy már annyi autótípus jár a szervizbe, hogy az alkatrészek között, alig ismeri ki magát az ember. Jó lenne egy megbízható segítség. Zs. Ferenc mindjárt a szomszédjára gondolt, meg is említette. A raktáros, pedig arra kérte, hozza magával, holnap. A segítő kéznyújtás itt is segített. A szomszéd már vagy öt hónapja, kisegítő raktáros ebben a „Tóth Szerviz” nevű vállalkozásban.

*

T. Sándor negyvenhét évesen elveszítette családját, lakását, munkáját. Az utcán él. Hajléktalan. Sokat elmélkedett ezen, hogyan is történt mindez? Hibásnak is tartja magát, meg nem is. Sok minden szinte megmagyarázhatatlan számára. Ha úgy visszapergeti a lapokat, talán ott kezdődött, hogy megromlott a viszony az asszonnyal. Először csak elkeseredésében, később bánatában nézett a pohár fenekére. Aztán szidalmazták ezért, elveszítette az óvó kezeket, már minden mindegy volt. A meló helyén is észrevették ezt a változást. A művezető egyszer mondta: - Szedd össze magadat, mert baj lesz! Csak legyintett,

nem hitte el, csak akkor, amikor az utcán állt. Nem volt sok holmija, egy hátizsákban elfért. Egy darabig a munkanélküliből élt, majd segélyt kapott. Éjszakánként itt-ott aludt, mikor bejöttek a hidegek átélt pár dermesztő éjszakát. Egy hasonló sorstársa, segített neki. – Gyere velem az éjszakai szállóra! – Még sosem voltam! – válaszolta. – A sorstársakkal te is elleszel ott! – nyugtatta meg.

*

A segítő kézfogás gyakorlati példáját adják és nyújtják a Karitászi Szervezetek, a Szeretet Szolgálatok. Fő cél az elesetteken, a szegényeken, a gyerekeken, a kirekesztetteken való segítség. Ennek ezek a szervezetek, szolgálatok sok-sok érdekes és hasznos formáját működtetik, eredményesen, hiszen a rászorulóknak jó néven veszik a feléjük nyújtott kezet és hálások érte.

Sajnos az elesettek megélhetési gondokkal küszködnek. Több szervezet adományvonalat működtet, ahol az a pár forint, melyet erre a célra felajánlanak, nagy segítség. Segítséget nyújtanak a szenvedély betegek életének rendbehozatalához. Nagy azoknak a száma, akik alkohol, kábítószer, játékszenvedély, gyógyszerfüggőség, vagy egyéb betegségekben szenvednek és a gyógyulás útja hosszú és rögös. A legjelentősebb és eredményesen dolgozó szervezetek és szolgálatok, mint a Katolikus Karitászi Szervezet, a Magyar Máltai, a Baptista, a Magyar Református, az Ökumenikus

Szeretet Szolgálatok, melyek igen kiterjedt és segítő tevékenységet folytatnak. A rászorulóknak érzelmeinek visszajelzését Váczi Mihály versének sorai reprezentálják: *„És érezzék egy kézfogásról rólad, / hogy jót akarsz és te is tiszta jó vagy, / s egy tekintetük elhitesse véled: / szép dolgokért élsz – és érdemes élned.”*

Bírálni, látszatra sem könnyű

A bírálatot az ember, nem szívesen veszi. Egyéniségének inkább az a jellemzője, hogy cselekedeteit ő maga határozza meg. Mégis, kell lennie egy „etalon félének”, aki, amely meghatározza, elbírálja mi a jó, mi a helyes. Persze ez nem minden embernek tetszik, vagy derogál, mégis valamilyen rend szerint kell élnünk. A bírálók már az ókorban is kiváló tiszteletben részesültek, a nagy nemzeti versenyek műbírálói a legelőkelőbb férfiak voltak és ítéleteik kihatottak az egész nemzeti életre. Az ókor óta sülyedt a *bírálat* tekintélye, melyet inkább a napi sajtó vett át. *„A kritikus (a bíráló) magába véve mindig egyéni ízlését, nézeteit, elméleteit juttatja érvényre, de vérmérsékletre nézve mégis meg lehet különböztetni az inkább alanyi, (szubjektív) kritikust a tárgyilagos (objektív)-tól, az indulatost a nyugodttól, az érvelőt az élcélőtől.”* (Multimédia – Kislexikon).

*

Z. Károly már túl volt a negyvenen. Sok élettapasztalattal rendelkezett, mert foglalkozását tekintve volt már segédmunkás, vásári eladó, parkoló őr, piaci helypénz beszedő, kidobó legény egy discoba (ezt csak a haverjának vállalta el, mert erre a posztra, egyelőre, nem kapott embert). Volt valami irodalmi vénája is, mert még húszéves fejjel írt néhány novellát. Megjelent belőle pár, erre büszke volt, sőt többször hangoztatta tehetségét. Ez utóbbira alapozta azt a merész tevékenységét, hogy szeretett másokat bírálat

illetni. Legutóbbi foglalkozásáról – lányokat futtatott balatoni szórakozóhelyek környékén – egy kisregényt akart írni. – Van elég tapasztalatom, élményanyagom, jó kis történeteim! – mondogatta mindig. Irodalmi berkekben forgolódott, elég nagy hangja volt, talán egy kicsit „okos” is, vagy inkább okoskodó. A kritikai, bíráló érzéke úgymond hétköznapi nyelven: - *fölényeskedő* volt. Ezért sokan nem kedvelték, ha lehetett, megpróbálták elkerülni, de ez nem mindig sikerült. Volt egy kellemetlen tulajdonsága, tapadt az emberre. Neki nem lehetett megmagyarázni azt az egyszerű mondást, hogy *„másként illatozik a széna a szerelmeseknek és másként a lónak.”* A nagy alkotásról csak beszélt, majd ha az meglesz, az lesz a nagy durranás! – Siker könyv lesz az enyém! De ebből, soha nem lett semmi! Pedig páran fenték a fogukat, hogy ha megjelenik a könyv, *szigorú bírálattal* veszik el a kedvét, ettől a fölényes magatartásától.

*

A termelési osztályon tizennyolcan dolgoztak. Ebből a létszámból tizennégy munkatárs, nő volt. Négyen voltak férfiak, a főnökkel együtt. T. Zsolt, a főnök, mert így szólította mindenki, nem volt senkinek sem a kollégája, vagy éppen a munkatársa, vagy szakija. A „főnök” megszólítás passzolt is hozzá. A nők tettek is ezért. Kedvébe jártak, kiszolgálták. – Főnök, kér egy kis kávé? Mit hozzak még? – kérdezgették. T. Zsolt egy idő után, már magabiztosan tette a dolgát. Sajnos kivételezett egyes emberekkel, ezt többen rossznéven vették. Egy prémiumos meló után a kirívó és igazságtalan jutalmazási

lista kapcsán, forrtak az indulatok, lett is belőle csetepaté. Az értekezlet, majdnem kudarcba fulladt, néhányan *bírálták* T. Zsolt magatartását, *jogosan*. Ő azonban nem rendelkezett, azzal a tulajdonsággal, amellyel a bírálatot kell fogadni. Őt inkább az indulatai vezérelték, végül a megtorlás. Három asszony hamar az utcán találta magát, meg két férfi kolléga is. Átmeneti csend keletkezett az osztályon. Mentek a dolgok a maguk útján. Új férfi kolléga érkezett, aki gyorsan felismerte T. Zsolt gyenge, hiú pontjait. Dicsérte is, ahol csak lehetett. Olyan volt, mintha egy hintába ültette volna, mondván: - Ha hintázni akar, akkor én lököm a hintát! T. Zsolt elégedett volt, úgy érezte, rendben van minden. Talán egy mondás nem jutott az eszébe: - „*a gombostű nem okosabb a varrótűnél csupán attól, hogy feje van.*”

*

Egy írónak az életében igen fontos esemény, amikor új könyve jelenik meg. Így volt ezzel K. T. Szabolcs is. Sokat kellett erre a könyvre várnia, sok minden nem úgy alakult, mint kellett volna, de végre, mégis könyv született. Ez volt a második könyv, melyet írói neve fémjelzett. Büszke is volt, titkon remélte, hogy írásművéről írásban, elemző bírálatot kap. Azonban többször hangoztatta, hogy őt a bírálat, a kritika nem zavarja. Arra is számított, hogy szakmai, irodalmi berkekben a neve ezzel a könyvvel, még ismertebbé válik. Szerinte ez a könyv egy olyan társadalmi jelenséget vett, általa, górcső alá, amely a jelenlegi körülmények között, nagyon fontos. Mondhatnánk azt is, elfogult volt, de ki nem az, ha saját alkotásáról van szó. Z. J. János kritikus nem ismerte K. T. Szabolcs íróit. Egyszer hallott róla, egy antológia összeállításakor, de érdeklődését személye, nem keltette fel. Szerkesztő barátja adta kezébe K. T. Szabolcs könyvét, mondván: - Azt mondják érdekes írás, jó lenne, ha te is mérlegre tennéd és írnál a lap következő számába egy frappáns kritikát, bírálatot róla. Z. J. Jánosnak nem nagy kedve volt ehhez a munkához, de pár hetes nyüglődés után letette a kéziratot. Meg is jelent, annak rendje és módja szerint. A *bírálat kemény* volt, helyenként *lesújtó*. A szakma kissé fanyalogva, de elfogadta, ellenben K. T. Szabolccsal szemben. Ő neheztelt ezért, kereste is a lehetőséget, hogy szembe szálljon Z. J. János érveivel. Melyet nagymértékben megalapozatlannak tartott. Sajnos úgy hozta a sors, hogy személyesen nem találkoztak, nem volt lehetőség arra, kifejtse véleményét. Így kénytelen, kelletlen azt a módot kellett

választania, elkeseredett fájdalmában és kétségbe esésében, megbántottságában, melyben megpróbálta lejártni Z. J. János kritikust. Ez a lejárás, aztán olyan erőt vett rajta, hogy maga sem tudta már megállítani, pedig akarta. A régi igazság győzedelmeskedett, mely szerint: - „*Ha a fogkrém, már kibújt a tubusból, nehéz visszanyomni.*”

*

Az eset, melyet el kell bírálni, egyszerű volt, már, mint a bíró számára. Három srác, ha nevén nevezzük őket Sándor, Péter és Ákos. Mindannyian, most múltak húsz évesek, tele életerővel, ambícióval, önálló elképzeléssel és véleménnyel a világról. Szombat hajnalban történtek a dolgok. A parkolóban, ahová a kocsijukat tették, túl közel álltak a mellettük lévő Audihez. Indultak volna hazafelé a discoból, egyszerre értek a kocsijukhoz az Audissal. A két kocsi közelsége, vitát váltott ki. A három srácnak volt a fejébe egy kis gőz, először szó szót követett, de kiderült, hogy ők az „erősebbek”. Ennek következtében az Audis kapott pár pofont, majd a hirtelen kiérkező két rendőr közül az egyik is. Aztán erősítés jött, a három srác a rendőrségi fogdába találta magát. Megindult az igazságszolgáltatás gépezete, őket perbe fogták, garázdaság, hivatalos személy elleni erőszak vádjával. Nem tudtak mit tenni, állni kellett a következményeket. Sándornak, Péternek nem volt ügyvédje, Ákos papájának voltak ismerősei, ügyvédi körökben is. A tárgyalás rendben lefolyt, mérlegeltek minden körülményt. Ákos ügyvédje különleges módon közelítette meg az eseményeket. Érvelt, kontrázott, előadott. Ezek után a *bíró*

*elbírált*a a történeteket. Úgy mondhatjuk, hogy *tárgyilagos elbírálás* volt. Sándor és Péter félév börtönt kapott, felfüggesztve, Ákos mentesült minden felelősségre vonás alól.

*

N. Kisfalu, a hegyek közé ékelve. Lélekszáma nem több ezerötszáznál. Mégis az iskoláskorú gyerekek száma közel száznyolcvan. Fiatalok lakják ezt a települést a város közelsége miatt. N. Kisfalu, most azzal küzd, hogy az iskola megfelelő körülmények között tudjon működni. Van ugyan egy iskolának nevezett épület, de az évek során ezt is toldozták, foldozták, bővítették, de nem elég ennyi gyereknek. Z. Zoltán polgármester szerint ehhez az iskolaépülethez egy négy tantermes részt kellene építeni. Az önerővel rendelkeznek is, most pályázatot szeretnének beadni, a hiányzó kivitelezési összegre. A pályázatot, annak rendje és módja szerint elkészítették, a területi illetékes szervhez be is adták. Aztán, vártak. Telt, múlt az idő, a pályázatokat *elbírálták*. Megjött a levél, amely elutasítást tartalmazott. Z. Zoltán polgármester, amikor megtekintette a pályázaton résztvevők listáját és ismerve a környező települések, hasonló gondjait, állapotait, egyből tudta, a döntés elfogult volt, hiszen olyan kapott támogatást velük szemben, akiknek ez még nem volt annyira sürgős. Tanulásként elmondhatjuk: - „Az *igazság felismeréséhez néha inkább bátorság kell, nem lángész.*”

*

N. József főiskolai docens már harminc éve oktatta ezen a műszaki jellegű főiskolán az út-, vasút-, hídépítést. Jó szakembernek ismerték kollégái, a hallgatók tisztelték, szerették. Előadói stílusa figyelmet lekötő, érdekes volt. Óráiról nem nagyon hiányoztak a hallgatók. N. József ezzel a helyzettel tisztában is volt, nem élt vele vissza. Egyet azonban tudott, évek során megtapasztalta, hogy a hallgató (talán tisztelet a kivételnek), a kapott feladat elvégzésében nem mindig jeleskedik, sőt hajlandóságot mutat annak halogatására. Tudta, időnként fel kell őket rázni, nyugalmas, kényelmes tespedésükből. Ezért íratott velük zárthelyi (zh) dolgozatokat. Aztán ezeket a „műveket” alapos bírálat alá vette és véleményét nem is rejtette véka alá. Így fordult elő, hogy aki jól megoldotta a feladatot *elismerő bírálatba* részesült. Sokan voltak, akik közel voltak a helyes megoldáshoz, de még valami hiányzott, azoknak *építő bírálat* járt. Azok a hallgatók, akiknek munkájában felfedezhető volt a helyes irány, azok *enyhe bírálatot* kaptak. Sajnos mindig akadt olyan hallgató, akinek fogalma sem volt arról, hogy merre megy az út, hol a vasút, a hídról nem is beszélve. Ők sorban, tisztességgel, reménykedve abba, hogy összeszedik magukat a hátralévő időben, joggal, megkapták a *„ledorongoló” bírálatot*.

*

„... minden egyes lelki alkatnak saját külön elképzelése van arról, hogy mi a szép és mi a kellemes.” (Arisztotelész)

A szépség, annak varázsa, bűvölete

A szépség varázsa. Ebben a bűvöletben élünk születésünktől, értelmünk nyiladozásától halálunkig, értelmünk elmúlásáig Talán a csecsemő még nem tudja mi a szép, de csodálkozó tekintetét ráveti minden olyan tárgyra, amelyre először csak rá csodálkozik. Aztán édesanyja először gügyögve, majd jól kiejtett anyai nyelven mondja, hogy: - Nézd milyen szép bögre, szép kanál, szép kis tányér, ez a te szép ruhád, lefekszünk a szép ágyacskádba, szép álmokat, aludjál szépen! A szépségek tárgyai, fogalmai, számára egyre növekszenek, sajnos az ellenkezőjét is meg kell tapasztalnia, de a pontos döntéshez ez is kell, okvetlenül. Majd csak így lehet életünk során a szépséget, annak varázsában élveznünk, megélnünk. Rodin mondja: - *„A szépség mindenütt ott van, nem rajta múlik, hogy nem látjuk meg.”* Ez rajtunk múlik, mert a világ sok-sok szépségből tevődik össze és ez a legfontosabb. Dosztojevszkij is így látja, amikor a felhalmozódott rengeteg rosszat látva, azt írta: - *„A világot a szépség fogja megmenteni!”*

*

N. Péter régi álma valósult meg. Több évi megfeszített munka árán vett egy rozoga tanyát és két lovat. Kiköltözött a városból. A tanyát rendbe tette és a lovakkal foglalkozott. Szerette ezeket az izmos, értelmes, különös illatú állatokat. Elbűvölte a „paripa szépsége.”

*

K. Sándor nem véletlenül lett zálogházi becsüs. Mindig vonzotta az ékszer, a gyöngy, a kelme szépsége. Így legalább, ha már birtokolni nem is tudja, de kézbe veheti, forgathatja. Ilyenkor, addig a percre, amíg ki nem mondja a zálogba vétel összegét, élvezheti e tárgyak, sugározta varázst.

*

F. Ferenc arra sohasem gondolt, hogy belőle egy jó kritikus, esztéta lehetett volna. Ő józan ítélőképességével, érzékével, ehhez élete során összeolvasott ismereteivel, mindig megtalálta egy film, egy kép, egy regény, egy szobor, egy vers szépségét. Mindig arra gondolt, mennyi szépség van a világon! Ilyenkor elégedett volt és nyugodt.

*

Z. Rozália tanítónő. Egy kis faluban él és az alsó tagozatos nebulókkal foglalkozik. Ő tanítja meg a felcseperedő fiúkat, lányokat ebben a faluban a betűvetésre, a helyes, magyaros szóhasználatra. Szerette a munkáját. Egyszer elgondolkodott, hogy miért is választotta ezt a pályát? A magyarázat annyi volt, mindig vonzotta a magyar nyelv, a szó, az ének, a madárdal szépsége.

*

Sinkovics Imre Kossuth díjas színművész emlékét nagyon sokan, alázattal és tisztelettel őrizzük. P. Katalinnak, mint rajongónak, külön albuma van a művész életéről. Szívesen hallgatja lemezeit, ahol verset mond. Őt mindig elbűvöli beszédének, hangjának, kiejtésének szépsége.

*

S. Zoltán apját tekintette példaképének. Apró gyerekkorától, mindig ott sertepertélt mellette. Nézte, ahogy a disznókat etette, ahogy fejte a tehenet. Vele ment, amikor a földeken szántott, vetett, aratott. Amikor apja élete, kora-
őszbe hajlott, természetesnek tartotta, hogy ő folytatja gazdálkodó tevékenységét. Sok nehézség árán, most a saját nevében műveli azt a húsz hold földet, melyet kárpótlásul megszerzett. Mindig mondta magának, a búza, a gyümölcs, a termés szépségeért, érdemes ezt csinálni.

*

T. Tamás Sopronban végzett, erdőmérnöki diplomát kapott. Szülőföldje a Nógrádi táj, itt ismerkedett meg az erdővel. Apja

az erdészethnél dolgozott, egy motoros fűrésszel vágta az irtásra szánt fákat. Ő természetesnek vette, hogy erdész lesz, apja örült a legjobban, amikor a rektor kézfogása után, kezébe vette az oklevelét. Érezte, hogy ettől a pillanattól, élete egybekapcsolódik az erdő, a mező, a táj, a természet, a vidék szépségével. Boldognak érezte magát.

*

P. Teréz édesapja, vette észre, hogy lánya középiskolás korában mennyire érdeklődik az építészet iránt. Ő maga is egy építőipari cégnél volt művezető. Lánya sokszor vele ment munkahelyére, nézegette a készülő házakat. Aztán nem lepte meg, amikor bejelentette továbbtanulási szándékát, a műegyetemre pályázik. - Miért? – kérdezte tőle apja. A válasz annyi volt: - Építészmérnök akarok lenni és szép házakat, lakásokat akarok tervezni, olyanokat, melyekben jól érzik magukat az emberek.

*

Zs. Zsolt teológiai tanulmányokat végzett, már akkor, amikor felnőtt ember lett. Volt eredeti szakmája is, melyet az iskolai tanulmányok befejezése után szerzett meg. Esztergályosként dolgozott egy járműjavító üzemben. Szabad idejében sokat olvasott. Az igaz, a jellemmel kapcsolatos dolgok érdekelték, ami az emberrel, a lélekkel függött össze. Nem lett lelki pásztor, de az ember jelleme, annak alakulása, a lélek szépsége körüli dolgok, történetek továbbra is érdekelték.

*

K. T. László festőművész. Szívesen rajzol, fest, már korán reggel, vagy késő este, blokkfüzetével járja a természetet. Kedvenc évszaka a tavasz és az ősz, mert ilyenkor a környező táj kiváltképpen színes palettáját mutatja. Képeinek többsége is e témakörben születnek. Már volt kiállítása tavaszi és őszi képeiből. Így összegezte festői ars poétikáját: - Szerettem a hajnal, az este, a tavasz, az ősz szépségét. Ecseteim is ezek színeit viszik szívesen vásznaimra!

*

M. Tibor futballbíró. Először, amikor megszerezte a vizsgát, vidéki barátságos meccseket vezetett. A helyszínre legtöbbször busszal, vagy vonattal érkezett. Ő ma is izgalommal készül minden mérkőzésre, többször áttanulmányozza a szabályokat, hogy ne tévedjen, ne legyen helytelen ítélete. Így is, néha egy-egy vehemens szurkoló csak így illette: - Hülye a bíró! Néha rosszul esett ez a fajta megjegyzés, de a bíráskodást nem hagyta abba, később már harmad, majd másod osztályú meccseken is bíráskodott. Izgalmas mérkőzéseket vezetett, huszonöt éves bírói sípfújás után, megkérdezték tőle, mi volt ebben a jó? Válaszában csak annyit mondott: - Mindig a játék, a verseny szépségében, bűvöletében éltem. Szerettem a focit!

*

Rólunk, emberekről is a szépség jegyében szoktunk – általában – beszélni. Sokszor mondjuk beszédünkben, „az asszony szépsége” elbűvölte őt. De mondjuk ezt férfiről is, „a

férfiszépség”-én megütközött. Van női szépség, gyermeki, a leány szépsége. Részletezni is tudjuk, mert megkülönböztethetjük alakjának, arcának, bőrének, hajának, szemének, termetének szépségét. Ezek a szépség jegyek, részleteiben is elbűvölnek bennünket. A szerelem, pedig a szépség és annak varázsa körül, bűvöletbe is ejt bennünket. Ezt a csodálatos „miliót”, érzést, Rippl-Rónai József festőművész így fejezte ki: - *„A nőt a szerelem nem csak érdekessé teszi, hanem meg is szépíti. A nő akkor szép igazán, ha boldog, és akkor boldog, ha érzi, hogy szeretik”*. Életkorhoz is köthető a szépség, sajnos! Elhangzott már sokszor: - *„Ifjúság és szépség varázsa, egyesült benne!”* Ritkán lehet azonban hallani, hogy valaki öreg korára, még szép maradt. A szépségről negatív értelemben is beszélünk. Elég finom az a fajta megfogalmazás, amikor azt mondjuk róla, hogy látszik a *„női szépség hidegsége”*. A vélemények különböznek: - *„A szépség múlandó!”* – *„A szépség nem tart örökké!”* Karinthy Frigyes szerint: - *„Szépség üres, mint a halottaké, birtokolt szépség, álarc.”* Mikes Kelemen fogalmazása finomabb: - *„A kis Zsuzsinak igen fősvényen osztogatták a szépséget.”*

*

A szépség és annak varázsa, bűvölete a művészetek alapját képezi. Ez megtalálható az irodalomban (külön a prózában, külön a poétikában), a festészetben, a szobrászatban, a zenében, a filmekben, a fotókon és a művészetek más irányzataiban. A legfontosabbakra azért említsünk példákat, még akkor is, ha ez a válogatás némi szubjektivitást tükröz,

esetlegesen. Megpróbáltam, de munkálkodásom, eredménytelen maradt. Már csak azért is, mert ez a fajta összeállítás, amely felsorolná a világ legszebb regényeit, verseit, zenedarabjait, festményeit, filmjeit, ez képtelenség. Mindegyikre lehet toplistákat találni, (a világ száz leghíresebb regénye, a száz legszebb verse, a legszebb zeneművek, a legszebb festmények, a leghíresebb és szép filmek, stb.), de ezek mind-mind valóban szubjektívek, és hol van az a tévedhetetlen ítélőképességű ember, aki azt mondaná, ez a szép, ennek van varázsa, bűvölete. Az alkotók közül, akik az ókortól napjainkig sorolhatók lennének, ki legyen benne, és ki maradjon ki? Kérdések sorozata, folyamata. Csak az egyén döntheti el, mi szép, mi varázslatos. Gillian Laub fényképész megfogalmazása szerint: - *„A szépség a lelkedben van, és a nyugodtságodban és békédben nyilvánul meg.”*

Figyelek és megpróbálok hallgatni...

A figyelés nehézkes folyamatait azt hiszem mindenki átélte élete során. Ki rövidebb ideig, ki hosszabbn, ugyanis mindenki járt iskolába, ahol aztán a diák egyik fő feladata a figyelés, ezen keresztül a tanulás volt. A tanulók azonban különbözőek, mert ugye volt, aki rendesen figyelt. Volt olyan tanuló is, aki úgy tett, mintha figyelne. Volt, aki sohasem figyelt, csak rendetlenkedett, piszkálta tanuló társait. Pedig mindig mondták: - Ha figyelnél az iskolában, otthon tanulni sem kellene! Ezt a mondást a kedves szülők százszor is elmondták, de Jancsi, Jóska, Pista, Bözsi, Panni, stb. féle nebulók akkor nem fogadták meg. Felnőtt fejjel azonban már százszor is megbánták. Babits Mihály foglalta össze ezt az állapotot: *„Szórakozott volt, nem figyelt az órákon s valami sajátságos apátiával fogadta az iskolai dolgokat.”*

*

A kerület terein és fontosabb csomópontjain web kamerákat helyezett el a rendőrség! – olvasom a hírek között. Tehát megint figyelnek, merre megyek, mit teszek, kivel beszélgetek, gyanús lehetek. Még arra sem adnak lehetőséget, hogy megmagyarázzam, mert a felvétel bizonyít mindent. A rendőrség így egy kamera mögé bújik, sőt a központban az ügyeletes rendőrnek tíz-tizenöt kamera felvételeit kell néznie (ha tudja) és észrevenni azt a csibészt, aki esetleg nem a normák szerint viselkedik. Ez olyan, mintha elbátortalanodott volna a „szerv”, nem akar az állampolgárral

találkozni. Mennyivel emberközpontú, szimpatikusabb lenne, ha az utcán, a téren posztolna, és ha bajba kerültünk, segítene, útba igazítana.

*

„Kamerával megfigyelt terület!” Ezzel a felirattal az utóbbi tizenöt évben, egyre gyakrabban találkozunk. Tehát az adott területet, ahová belépek (bolt, bevásárló központ, vásárcsarnok, metró, állomás, autószalón, bank, stb.) figyelik. Figyelnek bennünket! Most azt is mondhatnánk, jó szándékkal. Azért, hogy el ne tévedjünk, hogy segítsenek. Ez lenne a jó, ha így lenne. Sajnos nem ezért figyelnek, hanem azért, hogy boltban ne lopjanak, a bevásárló központban ugyan ezért, a metróba ne lépjük át a biztonsági sávot, a bankban azért, hogy a rablót letudják (ha tudják) leplezni. A kamerával való megfigyelések úgy tűnnek, mintha hátsó szándékuk lenne. Nem is tételezik fel rólam, rólad, rólunk, hogy az adott helyre, alap magatartásból, tisztességes, jó szándékkal lépünk be.

*

A figyelések „hőskorát” éltük meg az ötvenes években. Ezekben az években, maga a rendszer, úgy volt felépítve, összerakva, tudatosan, hogy mindenki, titokban meg volt bízva a másik ember figyelésével. Ez a titokban történő figyelés, különböző szintű, célú (római szám, per, római szám) megjelölésű ügyosztályokhoz volt besorolva. Aki megfigyelt valakit és jelentést tett a megfigyelés valós vagy vélt eredményeiről, ő maga nem tudta, hogy ugyan úgy róla is készül egy jelentés. Áthálózta, átszőtte az egész érat, úgy ahogy volt, értelmiségestől, munkásostól, katonástul, parasztostul, művésztől, papostul, szinte a csecsemőig. Aztán, amikor ezek a per számokkal ellátott akták kinyíltak,

volt meglepetés, szörnyülködés, tragédiák sorozata. Borzalmas időszakként emlegetik majd, ha a teljes elszámolás megtörténik.

*

A megbízás nélküli, úgynevezett kedvtelésből, hobbyból lefolytatott megfigyelést nálunk a szomszéd szokta elvégezni. Mindenkinek van szomszédja, így folytatólagosan mindenkit megfigyelnek. – Láttam a múltkor a szomszéd kapált a kertben. – A szomszéd nyírta a fűvet. – A szomszéd igazgatta a cserepeket a tetőn. – A szomszéd valamit vitt fehér kannákban. Csak tudnám mit? – A szomszéd a szennyvizet kiengedte az utcai árokba. – A szomszéd disznót vágott. – A szomszédoknál valami nagy összejövetel volt. – A szomszéd tegnap részegen jött haza. – A szomszéd asszony úgy ordított a férjével, hogy visszhangzott az egész ház. – A szomszéd verte a feleségét. – A szomszéd asszony már este beengedett egy fiatalembert a lakásba, pedig a férje nem volt otthon. A szomszéd jó indulattal is végez megfigyeléseket. Ezt azért teszi, mert megkérik rá, mégpedig a másik szomszéd. – Elutazunk, figyeljete már a házra, nehogy illetéktelenek bejöjjenek. Tehát mindenről pontos, emlékezetbe véselt információval rendelkeznek, bármikor felhasználható. Ez a fajta megfigyelés már ősidők óta működik, pedig a felek, nem kaptak a megfigyelésre vonatkozó semmiféle eligazítást, számonkérést, működik magától, perpatvarokon, jóindulatú hálákon keresztül, nap, mint nap.

*

Sok mindent lehet figyelni. Lehet titkos figyelés, ilyen a politikai megfigyelés, lehet rendőri megfigyelés, de lehet egyszerűen a tévé műsorát figyelni, vagy éppen a pályázatokat, a hőmérséklet alakulását, a köztartozásokat, a gyógyszerek mellékhatásait, tudományos megfigyelések, köztük többek között a halak, madarak életét, vagy éppen a világpolitika, vagy a gazdaság alakulását. De lehet figyelni a versenytársakat, vagy éppen a konkurenciát. Ezek a megfigyelések egy későbbi döntés alapjait szolgálhatják. Nagy megfigyelő volt a magyar tévé csatornák egyik műsorában a Big Brothers is, aki nem csak téged néz, másokat is.

*

A hallgatásnak van egy intenzív formája is. Az egyén azért hallgat, hogy hallgatásával elősegítse, ne akadályozza közbeni beszédével – egy másik beszéd, előadás érvényesülését. Így teszünk gyerekkorunkban, amikor mesét hallgatunk, vagy később, amikor már a zenehallgatásra érettebbek lettünk. Akkor is hallgatóként viselkedünk, amikor egy előadót hallgatunk, vagy csak meghallgatjuk, hogy mit mond a barátunk, a feleségünk, férjünk, vagy éppen a főnökünk. Van olyan foglalkozás is, ahol hallgatni kell, meghallgatni az ügyfelet (önkormányzat, bíróság, stb.) vagy a panaszost. Itt, aki hallgat, lejegyzi, jegyzőkönyvbe foglalja az elbeszélő által előadottakat és gondoskodik arról, hogy a bejelentés, vagy éppen az elmondottak, a megfelelő ügyintézőhöz kerüljenek, elintézés végett. Ebben reménykedik minden panasztevő, bejelentő.

*

A hallgatásnak van egy olyan formája is, amikor először ígérünk valamit. Aztán amikor ezt valóra kellene váltani, teljesíteni, hallgatunk róla. Ez a hallgatások egy szándékos, rossz, kellemetlen formája. Történt a következő: nyaraltunk, hazatérve az elfényképezett három tekercsfilmet elvittem előhívatni és képeket készíteni a sikerült felvételekről. Egy hölgy fogadott, már az első pillanatban kicsit megingott a bizalmam, mert úgy minősítettem, hogy mindenféle más munkára alkalmas volna, de erre nem. Kérdeztem mennyibe, kerül a három tekercs előhívása és a képek elkészítése. A válasz: - Filmenként 2500 Ft, de adunk egy új tekercsfilmet és a képeknek ezért egy albumot, tehát összesen 7500 Ft. Később a megjelölt időben visszamentem a képekért. A hölgy letett elem 3 db előhívott filmet és három borítékot a képekkel. Álltam és vártam, mert volt egy korábbi ígéret, a hölgy annyit mondott: 7500 Ft. Tovább álltam és vártam, aztán a fejéhez kapott: - Jaj még a filmek, meg az album! – kiáltott fel. Nekem úgy tűnt, mintha el akarta volna felejtetni a korábbi ígéretét.

*

A tudatos hallgatással ad kifejezést véleményének. Ezt tette több író, színész, tudós is, akik különböző politikai korokban távolmaradásukkal a nyilvános szerepléstől, műveik közzétételének nem engedélyezésével, tiltakoztak egy politikai döntés, vagy éppen a várható megszorítás ellen.

*

A titoktartás, arról való hallgatás, a titoknak a fel nem fedése is egyfajta hallgatás. Sokszor hallottuk már katonai titkokról, melyeket a felek, még az életük feláldozásával sem mondtak el. Hallgatásukkal ezeket a titkokat a sírba vitték. Ugyan így létezik üzemi titok, vagy éppen üzleti titok. Ezekről azért hallgatnak, mert a felek a megszerzett pozícióikat csak így tudják megtartani. Ezek az emberek, akik a titok birtokába jutottak (például kémek is) csak a hallgatásukkal tudják ezt megőrizni. Azonban ezek a titkok egy idő után mégis napvilágra kerülnek. Racine szerint: *„Nincs olyan titok, amit az idő fel ne fedne.”* A titokkal élni, hallgatni, biztosan nagyon nehéz állapot. Egy zsidó közmondás szerint: *„A titok a te foglyod, ameddig megtartod; de te leszel a foglya, amint tovább meséled.”*

*

Japán három majom mondája egy középkori keleti bölcsességre vezethető vissza, amely szerint, ha nem látunk, nem hallunk és nem beszélünk, nem lehet baj. Kettőnek eleget tesz, mert nem beszél – hallgat – és nem lát, tehát, ha meg is figyel valamit, nem szól róla egy szót sem. Ennek kapcsán joggal kérdezhetjük: - Ilyen lett a világ, vagy talán mindig is ilyen volt? Ha az ember nem akar bajt magának, félrenéz, kinéz, elnéz, konfliktust kerül nagy ívben, mert abból baj nem lehet. Ismét a kérdés ennek kapcsán: - Hová jutna a világ, ha tele lenne ilyen mentalitású „három majmok” sokaságával?

Érzelmek skáláján

Öröm és bánat. Az emberi érzelmek skáláján a legmagasabb és legmélyebb pontokat foglalják el. Az *öröm* – a *boldogságérzet érzelmi csúcspontja*. William Shakespeare írja: *„Biztosan tudom, hogy a bánat az élet ellensége.”* A 96 éves korában elhunyt Faludy György költő szerint: *„Ha nincs öröm, kár élni!”* Egy sikeres amerikai színésznő – Shirley MacLaine – pedig így vall: - *„Az élet tragédia és komédia keveréke.”* Az öröm – bors (fűszere) az életnek, a bánat: - tövis (sérti az érzelmeket, sérülést okoz.)

*

Z. János ötvenéves, asztalos mester. Egy vállalkozónál dolgozik, már öt éve. Új házakat építenek és ő ezzel a képesítésével mindenféle burkoló munkát, el tud végezni. Amikor elkészül egy ház, vagy egy lakás, öröm tölti el. Tudja ez csak egy kis öröm, de öröm számára. Akkor is jó érzése van, így nyugtázza a napot, ha a kertben megmetszette a fákat, vagy éppen felásta. Vagy ha beszélget a gyerekeivel, játszik az unokájával. Felesége is hasonló beállítottságú, neki öröm, ha a lakás rendben van, mosott, takarított. Az is örömet okoz, ha találkozik egy régi barátjával és egy sör mellett, elbeszélgetnek az élet dolgairól. Ő nem ismeri, de tudja Pearl Buch megfogalmazását: *„Sokan elengedik az élet apró örömeit, miközben a nagy boldogságot várják.”* Benjámin Franklin is megfogalmazta ezt: - *„Az emberi boldogság ritkán a hatalmas vagyonok gyümölcse, sokkal inkább tevődik össze, napi apró örömeiből.”*

*

Bódás János református lelkeszköltőt hívom most segítségül az öröm kifejezésére. Tácon született 1905-ben, elhunyt nyolcvankét éves korában – 1987-ben – Székesfehérváron, a református egyház vezető lelkesze volt. „Elveszíthetetlen öröm” című versében írja: *„Nem igaz, hogy az élet rút, kegyetlen, / sok öröme van, elveszíthetetlen / Van öröm, amely mindörökre tart, / Nem árt neki se szó, se tűz, se kard, / Se fagy, se szélvész, átok vagy nyomor, / mitől a világ oly sokszor komor. / Van öröm, amely soha nem apad, / ... / Csoda történik: minél többet adsz, / Te magad annál gazdagabb maradsz.”*

*

A bánat egy lelki állapot, lelki fájdalom. Megváltoztatja az egyén egész magatartási állapotát. Negatív hatással van az emberre, akit bánat ér, az elveszíti pozitív hangulatát, gondolkodását. Lelke megtelik fájdalommal. Arany János írja: *„Úgy sírt, mint az eső, lelkéből a bánat.”* A bánat nyomot is hagy a testünkön, de legfőképpen az arcon. Akit bánat gyötör, annak megtörik alakja, viselkedése. Móricz Zsigmond írja egyik prózai művében: *„Az ezredes arcán mély bánat volt. Az ismeretlen bánat, amelynek nem lehet megtalálni az okát.”*

*

Az öröm is mulandó jelenség, sokszor megéri az embert és már is tova száll. Tóth Árpád költő szerint, olyan, mint egy kacér hölgy, - *„Az öröm illan, ints neki, / Még visszavillan szép szeme, / lágy hangja halkuló zene, / S lebennenk szőke tincsei.”*

*

Az öröm minden ember életében elsődleges, legalább is ennek kell lennie. Ugyanis, amikor megszületünk, vagy még előbb, amikor az anyaméhben megfogantunk, az a tény már öröm. Öröm az anyának, öröm a szülőknek. A születés pillanata, ahogy a világra jövünk (egyéb járulékos fájdalmak mellett), a legszebb, legfelemelőbb öröm. Ez a pillanat tele van boldogsággal, a szülők beteljesült utódnemzési vágyának örömeivel. Mark Twain író kérdése és válasza erre annyi, *„Miért örülünk születés, és miért szomorkodunk temetés alkalmából? Mert nem vagyunk az érdekelt fél.”*

*

A munkanélküliség napjainkban sajnos eléggé elterjedt jelenség, tény. Nagyon sok családot érint, és amikor a kenyérkereső apa, vagy anya kiesik a munkából, egy időre beköltözik a házba, lakásba, a bánat. Bánkódunk, vajon hogyan tovább, de aztán egy idő után összegződik a helyzet és megpróbálnak valamiféle új stratégiával kilábolni a bajból. Mert úgy fogalmaznak, remény még mindig van! Karinthy Frigyes fia, Karinthy Gábor úgy írt erről: *„Hogy mi a bánat? Egy hajó / A remény holt vizében.”* Most már csak jó széljárás kell és egy jó kikötő!

*

T. Erzsébet elmúlt húsz éves, de mégis úgy érezte, hogy nem igazán felnőtt. Legalább is, nem volt mersze úgy viselkedni, mint egy ilyen korú lánynak. Ez adódott abból, hogy úgy tizennyolc éves korától rakodtak a kilók rá. Étvágya óriásira nőtt, alakja megváltozott. Kedélyállapota hullámmá

vált. Próbálkozott ezen változtatni, de nem ment. Pedig kezdték érdekelni a fiúk, de ilyen alakkal, meg se látják, nem is szólnak hozzá. Búslakodott ez miatt, nagyon sokat. A véletlen hozta, hogy egy rossz lépésnél kibicsaklott a térde. Apja elvitte az SZTK-ba, dolga volt, ott hagyta, majd jön érte. T. Erzsébet csak ült a rendelő ajtaja előtt és várt. Jó félóra múlva egy jóképű, hasonló korú fekete fiú, akinek ugyan úgy kibicsaklott a térde, leült melléje. Beszélgettek, a fiú kezdte. Nézte a lányt, kedveseket mondott neki, vigasztalta. Erzsébet ezen aztán meglepődött. – Mit láthat bennem ez a srác? – kérdezte önmagától. Már itt, ennek hatására megfogalmazódott benne, nem eszik többé olyan sokat, lefogy, csinos lesz! Összegezte: - *Félre bánat, félre bú!* Élni akar.

*

Z. Péter sohasem hitt a különböző szerencsejátékok komolyságában. – Az csak a kivételesen balkezeseknek

kedves! – mondta mindig. Környezetében alakult egy lottózó brigád. Négyen voltak ebbe az úgynevezett „bt”-ben. Mert ez egy „betéti társaság” volt, mert csak betették a pénzt, töltötték, variálták a szelvényeket, feladták, várakoztak, sorsoltak, aztán a végeredmény: semmi! Mindig is mondta a srácoknak: - Jobb lenne, ha sört innátok rajta, mert abban legalább lenne egy kis örömtök. A „bt” tagjai Z. Péter, felvetésére, csak legyintettek és tovább töltötték a szelvényeket. Ezen aztán Péter is felbuzdult és a lottózóban kitöltött öt szelvényt. Legalább, ha mindegyiken lesz egy-egy találat, elmondhatja ő is, volt egyszer öt találatom. A viccből valóság lett. Fortuna isten asszonya, a sors, az élet esetlegességének megszemélyesítője, megajándékozta húszmillió forinttal. Volt öröm Péteréknél.

*

A zene, maga az öröm forrása. Aki a zenére tud figyelni, az egy különleges örömforrás birtokába juthat. Legszebb példa erre a világon, a német zeneszerző Beethoven IX. szimfóniájának záró tétele. A zeneszerző Friedrich Schiller 1875-ben írott ódája – örömóda (Óda az örömhöz – Ode „An die Freude”) – ihlette meg. Első sorai magyarul: *„Lángolj fel a lelünkben, szép éji szikra, szent öröm.”* A szimfónia e tétele, szép és magasztos. Nem véletlenül választotta 2003-ban az Európai Unió Beethoven megzenésítését az EU himnuszának.

*

T. Péter mozdonyvezető volt. Szombaton délben járt le a szolgálata, sietett haza, mert három gyermeke közül, az ötéves Lacikának ma ünneplik születése napját. Amikor

hazaért, a felesége kérte, szaladjon el autóval a cukrászhoz az ünnepi tortáért. Beugrott a kocsiba és rohant. Az út egy félkarú sorompóval ellátott vasúti átjárón vezetett át. Messziről látta, hogy engedik le a sorompót. Előtte haladt még két gépkocsi. Azok rendre, az előírásnak megfelelően megálltak. Ő, mint mozdonyvezető tudta, hogy a leeresztett sorompó és a vonat érkezése között van annyi idő, hogy még át lehet menni. Elindult, sajnos végzetes tévedést követett el, mert az áthaladó vonat elkapta, több mint száz méteren át, tolta maga előtt. T. Péter halála, felelőtlen tragédiája, olyan bánatként nehezedett a családra, hogy azt kibírni, már nem is lehetett. Mikszáth Kálmán szavai az igazak erre: *„Akármit mondanak a poéták, a bánat nem tör csontot. Szinte hihetetlen, hogy mennyit elbír belőle az ember. Vannak konstrukciók, hogy mindegy nekik, akár egy font a bánatból, akár ezer mázsa.”* Feleségének, a három gyerekkel, tovább kell élnie!

*

Van-e boldogság hormon a csokoládéban? Nem új kérdés, a tudományos magyarázat szerint, kevés köze van a boldogsághoz, az örömhöz. Az biztos, hogy a csokoládé olyan vegyületeket tartalmaz, melyek serkentő hatásúak és pozitív érzelmeket váltanak ki. Ezeket az érzéseket kiváltó vegyületek, azonban olyan kis arányban vannak jelen a csokiban, hogy sok kilót kellene elfogyasztani belőle ahhoz, hogy befolyásolja hangulatunkat. Ezt ugyan nem tudta Sajdik Ferenc karikaturista által megálmodott Csokoládé Artúr

rajzfilm figura, mert ő válogatás nélkül falta a csokoládét, színre, formára tekintet nélkül.

*

K. Rozália leányfejjel szült gyereket. Terhes maradt, a leendő apa egyszerűen, mikor ezzel a ténnyel szembesült, lelépett. Búslakodott, emésztette a bánat. Nem így képzelte el az életét, de a tények a valós talajra kényszerítették. Bánatát először barátnőjének mondta el, az vigasztalta. Félt, hogy szülei mit szólnak, hogy házasságon kívül szüli meg leányát. Leányát, mert kislány lett az új jövevény, akit Katalin névre kereszteltek. Szülei is megnyugodtak, az unoka nekik is sok örömet adott. K. Rozália ezzel az esettel megtanult egy Goethe által megfogalmazott összesítést: *„Az ember csak az öröm és a bánat által tud meg bármit magáról és a végzetéről: megtanulja, mit kell tenni és mit kell elkerülni.”*

Választás, döntés, nem könnyű...

A választás, döntés klasszikus története a krétakör esete. Felidézve: Salamon király híres volt bölcsességéről, igazságos ítéleteiről. Egy napon két asszony jelent meg előtte. Az egyikük a következőt mondta: - Uram én és ez az asszony ugyan abban a házban lakunk. Nemrégiben világra hoztam egy fiút. Három nappal később neki is fia született. Továbbra is együtt laktunk, mindenki a saját gyermekét gondozta. Az elmúlt éjszaka ennek az asszonynak meghalt a fia. Erre éjnek idején felkelt, s míg én aludtam és nem vettem észre, hogy mit cselekszik, elvette a mellemről a fiamat és a halott gyermekét, fektette oda helyette. Virradatkor vettem észre, hogy nem a saját fiam fekszik mellettem. A másik asszony azonban ellene szólt: - Hazudsz! A te fiad halt meg, az enyém maradt életben. A másik azonban váltig állította, hogy az ő gyermeke az, aki életben maradt. A király végighallgatta őket és elgondolkodott a történeten. Nagy csönd lett és mindenki várta az ítéletet. A király ekkor a következőt mondta: - Rajzoljatok egy krétakört a földre és helyezzétek el benne a gyermeket! A szolgák teljesítették a parancsot. Salamon király ekkor így szólt az asszonyokhoz: - Azé lesz a gyermek, aki a kettőtök közül magához tudja húzni őt, az igazi anyának biztosan nagyobb az ereje. Akkor az az asszony, akinek meghalt a fia, teljes erejéből maga felé vont a gyermeket, mert erősen akarta, hogy az övé legyen. A másik asszony azonban megijedt, hogy fájdalmat okoz a kicsinek és elengedte őt. – Inkább lemondok róla, minthogy kettészakítsam! Salamon erre meghozta az ítéletet:

- Az az igazi édesanya, aki inkább lemond a gyermekéről, de nem engedi, hogy baja essék. Kapja tehát ő vissza a fiát!

*

„Döntéseinkben, nem pedig a képességeinkben mutatkozik meg, hogy kik is vagyunk valójában.” (Joanne Kathleen Rowling).

*

Már a csecsemő is választásra és döntésre van kényszerítve. Szopik vagy nem? El kell döntenie, vagy az anyamell, vagy a cumi? Mert enni kell, az éhség nagyúr!

*

Az ember élete tele van választással és döntéssel. Gondoljunk bele, megszületünk és kiderül, hogy nemünk fiú, vagy leány. A szülőknek már ilyenkor választani kell pólya, csecsemő öltözék között, mert ugye nem mindegy, hogy Pistire vagy Pannira mit adunk. Aztán választani kell Pistinek, Panninak nevet. Lehet, hogy a szülők szívesebben neveznék Zsombornak, vagy Viviennek. Aztán cseperedik az ember, elkezd járni, óvodába, iskolába. Ki kell választani és döntenie, hogy hova járjon, ami neki és a szülőknek is megfelel. Ha eddig eljutott, az már olyan tizennégy év. Itt jön még egy választás és döntés, középiskola vagy szakma? Ha megvan a szakmunkás bizonyítvány már korábban, ha diplomát szerez, akkor később jön, állást kell keresni, választani és döntenie. - Én szobafestő leszek! Én orvos! Egyedül sem élhet az ember, társas lény, tehát kell, hogy párja legyen. Ha ez is megvan,

akkor jön a nagy kérdés, hol lakjak? Választani kell a lehetőségek között (albérlet, bérlet, lakásvásárlás, építés), aztán döntés: - Mit bírunk el, milyen feltételekkel? Aztán jönnek az utódok, és a folyamat kezdődik előlről. Ebben a folyamatban az is benne van, hogy az ember ezt a választást, ezt a sorozatot időnként „elnapolja”, nem választ semmit, vagy éppen mindig választ és dönt, de rosszul. Azt mondják, ez is benne van a pakliban! Az igaz, de az lenne a legjobb, ha mindig a legoptimálisabbat tudnánk választani és döntéseink is mindig a legjobbak, lennének. Ehhez kell felkészülés, bölcs látásmód és nem utolsó sorban, szerencse!

*

„Az ember filozófiája nem szavakban fejezhető ki a legjobban, hanem a döntéseivel. Hosszú távon mi alakítjuk magunkat és az életünket is! A folyamat csak a halállal ér véget. És a döntéseink teljes mértékben a saját felelősségünk.”
(Eleanor Roosevelt)

*

A VÁLASZTÁS. Nagybetűvel írva. Ez a választás, az a bizonyos választás, amikor a választópolgár, választ. Választ pártot, képviselőt, politikust, reményt, fejlődést, jobb életet, magasabb életszínvonalat. Mi alapján? A kampányban elhangzott ígérek vagy szimpátia alapján. Természetesen ennek az ígéretnek, hihetőnek, elfogadhatónak kell lennie. Ha nem ilyen, akkor a választópolgár más döntést hoz. Ezt a VÁLASZTÁS-T, úgymond négyévenként, a demokratikus elvek

alapján, megismétlik. Ilyenkor a választópolgárnak ismét lehetősége nyílik a döntésre. Mégpedig arra, hogy a korábbi döntését megerősítse, megismételje, vagy mást válasszon. Itt van nagy felelősségük a választást ígérőknek, hogy a választás és a döntés lehetőségét, reális elképzelések fémjelezzék. A választások, már, mint a szavazás alapján történők, sokfélék lehetnek. Van képviselő választás, pótválasztás, küldöttválasztás, érdekesség képen, követválasztás, királyválasztás és pápaválasztás is. A választások módszerükben is eltérhetnek. Beszélünk általános, közvetett, közvetlen, lajstromos, nyílt és titkos választásról is.

*

„Nem az számít honnan indulsz, hanem az, hogy milyen döntéseket hozol arról, hogy hová akarsz végül eljutni.”
(Anthony Robbins)

*

T. Zsoltnak és feleségének ötévi házasságuk után született meg első gyermekük. Már a remény is elveszett, amikor az asszony terhes lett. Nagy öröm volt ez mindkettőjük számára. Az apró fiúcska szépen cseperedett, sok örömet szerezve a szülőknek. Két éves kora körül merült fel először, hogy valami baj van a kis Zsoltijával. Orvosnak is megmutatták, a diagnózis annyi volt: - Egy kicsit lemaradt, de majd behozza! A szülői aggodalom azonban nem lanyhult, sőt több orvosnak is megmutatták. Aztán öt éves korában közölték a szülőkkel, hogy autista betegségben szenved. A betegség jelei is egyre

jobban kiütköztek. A szülők továbbra is szeretettel halmozták el Zsoltikát. Mindent megtettek érte, hiszen az ő gyerekük. Már tíz éves volt, amikor a feleség közölte a férjével, hogy újból terhes. Dönteni kellett, mit tegyenek? Hosszú vívódás után az elhatározás: - Megszülöm a gyermeket! Az új szülött napjainkra pontosan hét éves, egészséges, vidám kis fickó. A család változatlan szeretettel óvja, félti, mindkét gyermekét.

*

F. István elmúlt tizennégy éves, amikor azzal állt az apja elé, hogy ő szeretne egy hordozható CD lejátszót. Kéri, hogy vegyék meg neki. Nem éppen a legjobb anyagi körülmények között élt a család. Minden fillérnek megvolt a helye. A gyerek nem követelődött, de apja látta, hogy ez a vágya. Ma már egy ilyen technikai kütyü, nem olyan hatalmas összeg, de mégis számított. Szerencsére apja ösztönös pedagógiai érzékkel rendelkezett és fiának azt válaszolta: - Gyűjtsél össze egy kis pénzt, aztán majd meglátjuk. F. Istvánt egy kicsit lesújtotta a hír, honnan gyűjtsön ő pénzt? Gondolkodott, körülnézett, érdeklődött, és lám, lett megoldás. A környéken, ahol laktak, sok volt a székifű (kamilla). Több zsákkal gyűjtött belőle, megszáritotta és leadta a begyűjtőnek. Éti csigát is szedett, jó pár vödörrel. Fél év múlva annyi volt a spórolt pénze, hogy apjának csak pár ezerrel kellett kiegészítenie és megvásárolták neki az áhított CD lejátszót. Jól választottak a lehetséges megoldások között.

*

T. Dezső feleségével egy alföldi kis faluban lakott. Élték megszokott falusi, nyugdíjas éveiket. T. Dezső egy agyvérzésen esett át 75 éves korában, melyből az orvosok választása és döntése alapján aránylag elfogadható állapotban került. Eltudta még önállóan, a felesége segítségével látnia magát. Még két évet élt és aztán véglegesen eltávozott e földi világból. Felesége, Ica néni úgy döntött, amíg egészsége engedi, itt a faluban, a családi házban marad. Eszébe sem jutott, hogy két lánya közül, valamelyikhez költözzön. Ők már régen családot alapítottak. A sors választása és döntése szerint az idősebb leány, Ibolya a Dunántúlon lakott, a fiatalabb Rózsi szintén a családjával a Nyírségben. Ica néni további élete, rendben, egészségben és elfoglaltságban telt. A 80. születésnapjára az egész család összegyűlt. Ünnepséget rendeztek, tortát is szeltek az után, hogy elfűjták azt a sok gyertyát. Az ünnepség után a két leány hazautazott és telefonon tartották a kapcsolatot a mamával, aki naponta eljárt a közelben lévő öregek napközi otthonába. Aztán jött a rossz hír, kórházba került. A kórházi ápolás sem tarthatott örökké, hogy ott gondoskodjanak róla. Sürgetően választani kellett és dönteni, mi legyen vele? A két leány még bőven munkaköteles korban voltak. Mivel dolgozni kellett mindenkinek (több okból is), nem tudták a mama otthoni ápolását vállalni. Úgy döntöttek, hogy idősek bentlakásos napközi otthonába helyezik el és a felmerülő költségeket közösen, viselik. Ez az állapot sajnos csak három hónapig tartott. Ica néni a 81. életévében elhunyt. A lányokat hosszú

évekig lelkiismeret furdalás gyötörte, kérdezvén önmaguktól:
- Vajon, akkor jól döntöttek-e?

*

Zs. Ferenc és K. Tamás szinte az óvodától együtt gyerekeskedtek, együtt játszottak. A csínytevéseket is együtt követték el, a felelősségre vonás azonban már a szülők döntése volt, amely nem mindig egyezett egymással. Szóval együtt lettek felnőttek is. Egy időben kezdtek a lányok után nézelődni, udvarolni. Elérkezett a párválasztás ideje is. Egy ideig, ők ketten a környék diszkóinak a koronázatlan királyai voltak. Jóképűek, ma úgy mondják: - Jó kiállítású srácok! Válogattak is a lányok között, dúlt a szerelem, a l'amour. Aztán választottak és döntöttek: - Megnősülnek! Még a lakodalmat is együtt, egy füst alatt bonyolították. Azóta eltelt harminc év. Zs. Ferenc négyszer nősült és összesen ezekből a házasságokból van öt gyereke. K. Tamás kiegyensúlyozott házasságban él. Három gyereke van és négy unokája.

*

„A siker nem más, mint egy jó döntés eredménye. A jó döntést, egy tapasztalat előzi meg.” (Anthony Robbins).

*

Kérdés: elfogadom, vagy nem?

Az „elfogadás” szó jelentése eléggé széleskörű. Első lendületből sok pozitív és sok negatív jelentéssel bíró elfogadásról beszélhetünk. Nézzük először a pozitív jellegűeket példaként. – Elfogadják, ha bankkártyával fizet. Ez kényelmes, csökkenti az adminisztrációt, nincs készpénz. – Elfogadják az üdülési csekket is. – Elfogadta a meghívást és megfelelő helyen, időben megjelenik. – Elfogadta karját, segítségét. – Elfogadta a tanácsot, a bírálatot, a kritikát. Hajlandó követni és elfogadni. Személyre is vonatkozhat az elfogadás: - Elfogadom férjnek, feleségnek, főnöknek! Azonban sok negatív elfogadásról is beszélhetünk (néha talán a kelleténél többről és súlyosabbról). – Elfogadta a felkínált ajándékot, az ingyen jegyet, az anyagi segítséget, elfogadta a pénzt, a potya dolgokat. – Nem fogadta a köszönésemet! Mind ez, emberi jellem kérdése, mert ebben is van határozott, megingathatatlan. Azt mondta: - Nem fogad el senkitől ajándékot! Betetőzve: - Mindezek számomra elfogadhatatlanok!

*

Z. T. Arnold „festőművész”, mert így titulálta magát, amióta ecsetet vett a kezébe, szorgalmasan dolgozott. Eléggé termékenynek mondható, mert volt olyan hét, amikor két-három olajkép is vászonra került keze alól. A képeket próbálta elhelyezni, különböző galériákban, de nem járt eredménnyel. A csalódottság nem vette kedvét, inkább haraggal ösztönözte

munkára. Az ekkor készült képeket félre is tette. Tovább dolgozott, kezdeti lendülettel, amikor egyszer egy műértő barátja tett látogatást műtermében. Három képét jónak tartotta. Gondolkodott, elfogadta érveit és egy soron következő kiállításra ezeket a képeket, beküldte. A zsűri döntése szerint, mind a három képet elfogadták és szerepel a leendő kiállításon.

*

Az elfogadás tárgya is változott napjainkban. Ma már el kell fogadni a fiatalok mai szemléletbeli felfogását. Régen azt kívántuk, hogy legyen bor, búza, békesség. Ez ma inkább azt jelenti, legyen: csípsz, kóla, térerő. Ők ugyanis erre koncentrálnak. A bor, búza valószínű megterem. A békesség, pedig ha van úgy is jó, ha nincs, azt is kibírják.

*

Már négy éve járt a főiskolára Z. Klára. Ebből egy év úgymond ráadás volt, évisméltés. Jött az a nagy szerelem másodéves korban, akkor csak a fiúra tudott koncentrálni. A tanulás, nem érdekelte, aztán a srác megpattant és ez lett a vége. Most azért küzd, hogy befejezze tanulmányait, elfogadják a szakdolgozatát, és államvizsgát tehessen. Ez lett a nagy szerelem ára.

*

P. Ferenc már több mint nyolc éve dolgozott a cégnél. Terjeszkedni szerettek volna, ez, pedig azt jelentette, hogy a nyírségben is létrehoznak egy szerelő részleget. A vezetőség

már napok óta szervezte, válogatta a kiküldendőik névsorát. P. Ferenc is szóba került, beszéltek is vele. Mindenben ugyan nem tudtak megegyezni, ezt alakígtatták. Több napi tárgyalás után, pár kikötéssel, elfogadta a vidéki kiküldetést. Úgy tett, mint Petőfi Sándor költeményében János vitéz: *„Felelte János vitéz: elfogadom tehát / Egy kikötéssel a kendtek ajánlatát.”*

*

K. István huszonnégy évesen Pesten dolgozott. Szülei az Alföldön laktak egy kis városban. Vágyott már haza, egy kis lazításra, hazai ízekre. Vonatra ült és utazott. Kedves volt a fogadtatás, el is lazult, oly annyira, hogy nem volt kedve visszautazni. Eltelt egy-két nap, azon gondolkodott, hogy ezt a távollétet, valahogy igazolni is kellene. Felkerekedett, hogy elmegy az orvoshoz, igazolásért. Beült a váróterembe, az ajtó nyitva volt. Várakozott már legalább egy órája, nem jött senki, az orvos sem nyitotta ki a rendelő ajtaját. Bekopogott, semmi válasz. Kinyitotta az ajtót, az orvosi rendelőben nem volt senki. Orvos sehol, körülnézett, az asztalon üres receptek, bélyegzők. Gyorsan döntött, az egyik bélyegzővel 3-4 receptet lebélyegzett és halkán, gyorsan távozott. A meglepetés az utcán érte, amikor elővette az üres recepteket, mert a bélyegzőn az állt: Dr. X. Y. Nőgyógyász. Gondolkodott, tudta ehhez ki kell találni, valamilyen mesét, hogy elfogadják. Azt eszelte ki, hogy a rendes körzeti orvos beteg lett és a nőgyógyász helyettesítette. A gyárban le is adta a receptet, igazolás gyanánt. Aztán jött a művezető, ez így nem lesz jó! Ezt nem tudják elfogadni, ehhez szabályos betegpapír kell. Ha ezt

nem hozza, akkor egy hét igazolatlan mulasztás, ugrik az egész évi prémium. Kiszámolta, ez legalább kéthavi bére. – Menjen el itt Pesten a körzeti orvosához és próbáljon rendes papírt szerezni! – mondta a művezető. K. István el is ment a Trefort utcai rendelőbe. Előadta a mesét. A körzeti orvos azt mondta: - Magának olyan becsületes magyar arca van. Hiszek magának! Kiállított egy szabályos betegpapírt, de hozzá tette: - Ezzel el kell menni a nagy OTI-ba a Fiumei útra. Ott majd a felülvizsgálaton eldöntik, hogy beteg volt-e, vagy sem. Na, ez betette a kaput. Izgult, gondolta ott majd rájönnek a turpisságra és akkor vége a mesének, meg ugrik egy csomó pénz. Napokig rosszul érezte magát. Eljött a felülvizsgálat napja. Többen váraoztak a megjelölt szoba előtt. Mire sorra került, minden ereje elhagyta. Szólították, nagy bizottságra számított. Belépett és egy nagyon idős orvos fogadta. Kérdezte: - Mi a panasza? Szégyenlősen előadta meséjét, mikor befejezte azt várta, mikor szakad rá a plafon a felette lévő összes emelettel. Az orvos nem szólt, ráírta, hogy táppénzre jogosult és ráütött egy pecsétet. Ezzel minden rendben volt. A gyárban elfogadták az orvosi papírt, igazolt lett a hiányzás és megmaradt a prémium is.

*

Z. Tibor tavasszal ismerkedett meg Gy. Györgyivel. Ez a találkozás olyan vonzerővel hatott mindkettőjükre, hogy további életüket, el sem tudták képzelni, egymás nélkül. Úgy szokták mondani népi nyelven, hogy inntől kezdve sülve, főve együtt voltak. Tervezték további életüket, a soron

következő, amit nagyon szerettek volna megvalósítani (a leány nagy kívánsága volt, a fiú, pedig teljesíteni akarta), hogy két hétre, Korfu szigetére repüljenek. A gond csak az volt, hogy az utazási iroda, igényüket már erre az évre, nem tudta elfogadni. Helyette Zalakarosra utaztak, de így is boldogok maradtak.

*

K. Ildikó nagyon fiatalon ment férjhez. Nem volt még tizenhét éves sem. Aztán jött az első gyerek, melyet még négy követett. Alig múlt húsz éves és már öt gyerek zajongott körülötte. Az a lakrész, amelyben laktak, olyan zsúfolt volt, hogy az ágyaktól már lépni sem lehetett a szobában. Ő nem dolgozott sohasem. Főállású anyja volt, de ezért nem kapott pénzt. Ez utóbbit férje hozogatta haza, apránként, egy darabig, de aztán az ő munkahelye is kitette a lakatot, bezárt, munkanélküli lett. Egyre szűkösebben éltek, minden segítséget elfogadtak, jöhetett az bárhonnan, ha jött egyáltalán...

*

N. Falu és T. Község focicsapatai, mindig riválisok voltak. Azonos bajnokságban játszottak, a helyzet úgy alakult, hogy az egyik évben N. Falu csapata végzett jobb helyen, másik évben T. Község együttese. A bajnokságot egyik sem tudta, egyszer sem megnyerni. A különbség csak abban mutatkozott meg, hogy a szurkolók a mérkőzések után, mennyire tudták az ellenfelet megfenyegetni. Ebben az arzenálban volt petárda, vágott bot, bicikli pumpa, sorozatosan elcsattanó pofonok

sokasága, földhöz vágott sörös üvegek tömkelege. Aztán teltek az évek, a helyzet nem változott. A két falu polgármestere egy továbbképzésen egyszer együtt sörözött és megbeszélték, hogy a békülés jegyében N. Falu kihívja T. Község csapatát, egy barátságos mérkőzésre, és aki győz, az a jobbik. T. Község csapata rövid gondolkodás után, elfogadta a kihívást, most készülnek a „nagy” mérkőzésre.

*

Napjaink viharos időszakában sokszor hallhatunk olyan harcokról, melyek egy bizonyos pozíció megszerzéséről vagy éppen megtartásáról szólnak. A pozíciók helyiek, területiek vagy éppen országosak. Nevén nem is kell ezeket nevezni, de az elfogadás szempontjából lehet minősíteni. Ilyen szalagcímek olvashatók újságokban, jelentésekben okulásképpen: - *Elfogadták Z. K. kinevezését. – A, bizottság döntött, elfogadta T. P. pályázatát. – A testület elfogadta O. M. lemondását. – D. N. elfogadta, az állásra való jelentkezést. – Feltétel nélkül elfogadták áthelyezését. – B. P. elfogadta a számára felkínált állásra szóló megbízást.* A fentiekből kitűnik, hogy az elfogadás milyen széleskörű lehetőségek halmaza.

*

Az elfogadás egy életen átvonuló, döntések hosszú sorozata, mégpedig lényeges, sokszor egy életre szóló. El tudom-e fogadni magam, olyannak, amilyen vagyok? (sovány, kövér, szőke, barna, stb.) El tudom-e fogadni a családomat, amelyben élek? El tudom-e fogadni a világot? Sorsdöntő

kérdések és erre a válasz az igenek és nemek sokasága. Ezen belül is eltérhetnek a vélemények. Van, aki azt mondja: *„ami jön, fogadjátok, ami megy, engedjétek! Ennyi az egész!”* Mark Twain szerint: *„Ha mindig igent mondasz, semmire sem kell emlékezned”*. Carl Rogers: *„A feltétel nélküli elfogadás a legnagyobb élmény, amelyet egy ember átélni képes.”* Tatiosz szerint: *„Elfogadni a boldog napokat, de az örömteleneket is.”* A világról alkotott kép, pedig Andrew Matthews szerint kétféle lehet: 1.) - *„A világ egy nagy káosz!”* 2.) – *„A világ jól van úgy, ahogy van!”*

Ezekon a véleményeken lehet és kell is vitatkozni. – Nem lehet mindegyiket feltétel nélkül elfogadni, mert erről szól az elfogadás.

*

Kő-Szabó Imre